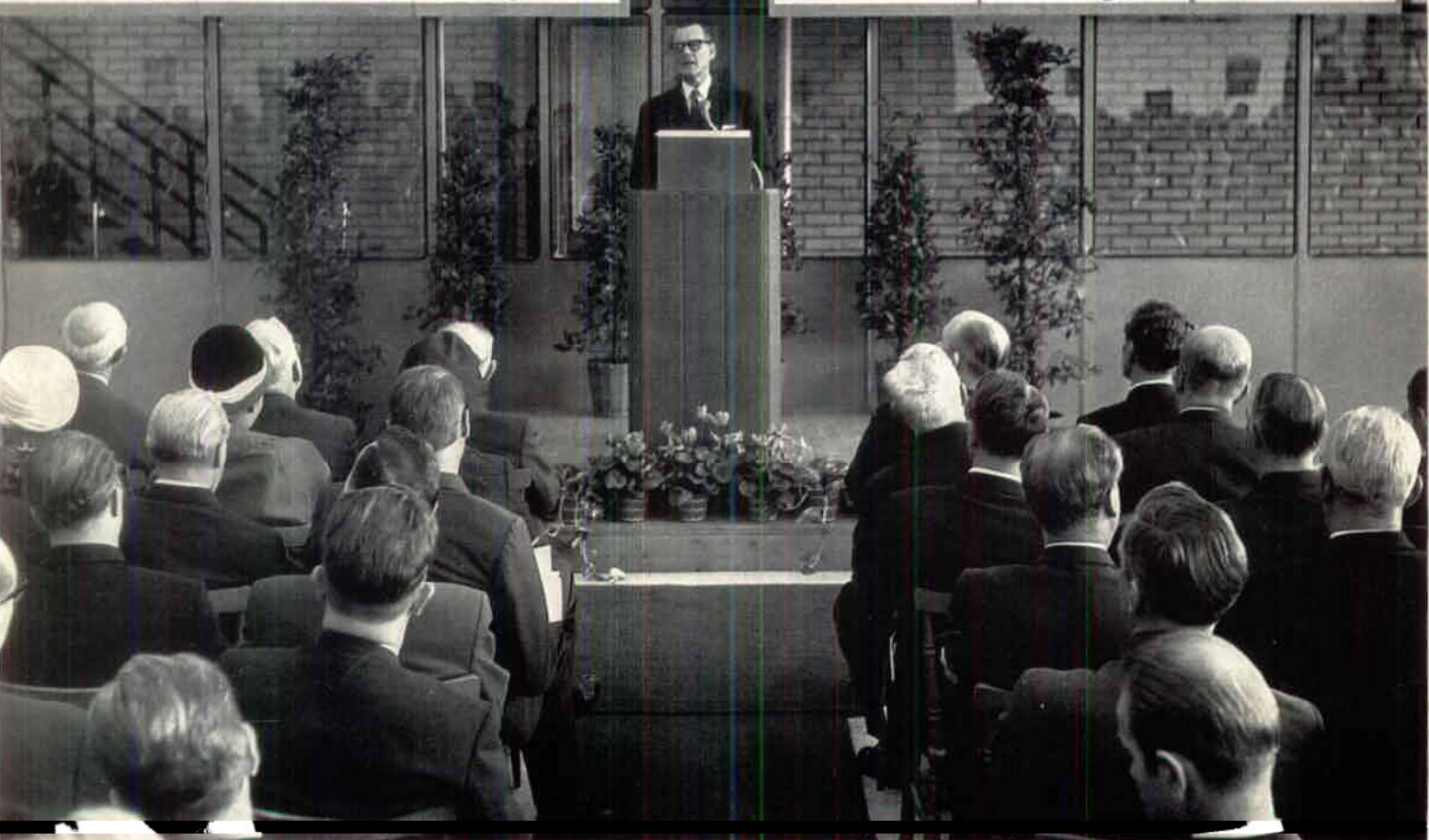
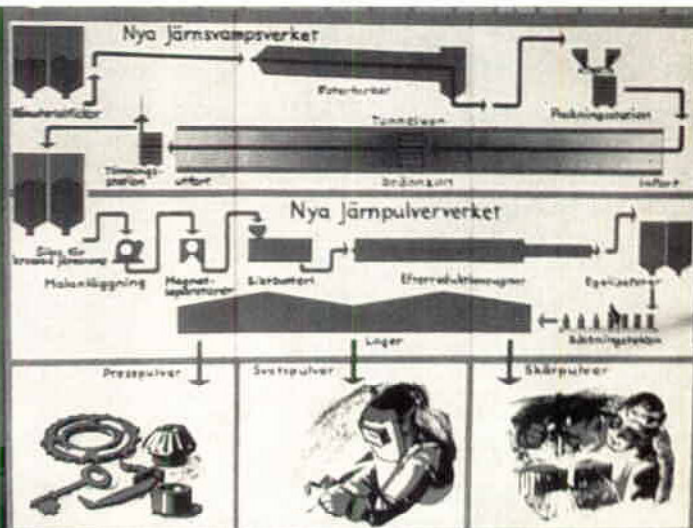
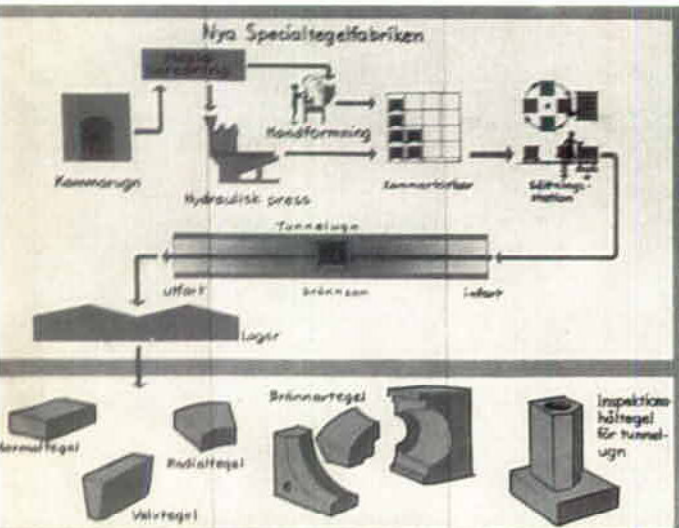

BRÄNNPUNKTEN

Ökad förståelse

mellan företagsledning och anställda och mellan de anställda inbördes är ett av de höga mål, som brukar uppställas för en personaltidning. Denna har att lösa sin uppgift genom att med hjälp av ord och bild förmedla budskap, information, från människa till människa. Låt oss här, för att låna ett par begrepp från radiotekniken, tala om sändare, medium och mottagare. Samtliga länkar i denna kedja är tyvärr behäftade med brister.

Själva budskapet

eller informationen är naturligtvis det primära i sammanhanget. Den första frågan gäller alltså, om budskapet är det rätta för att verka i riktning mot en ökad förståelse. Vi skall inte här fördjupa oss i detta spörsmål men vill framhålla, att allt som publiceras i tidningen måste bedömas främst ur denna synpunkt.

"Sändaren",

det är alltså den person, som själv skriver i tidningen eller vars budskap i intervjuform delges tidningens läsare. Nu händer det, att sändaren använder ett annat tungomål än "mottagaren"-läsaren. Genom att i möjligaste mån göra tidningen trespråkig försöker vi komma till rätta med *den* sidan av språkproblemet.

Men också i annan bemärkelse kan sändaren använda ett annat språk än mottagaren. Inom ett så tekniskt betonat företag som Höganäskoncernen med verksamheten uppdelad på ett flertal branscher, kommer det tekniska fackspråket ofta att dominera författarskapet. Den enskilde läsaren är emellertid oftast inte hemmastadd i flera än sitt eget fack. En teknisk artikel måste därför i regel redaktionellt överarbetas.

Men det behöver

visst inte alltid bara vara tekniska fackuttryck, som blir o-, svår- eller missförståeliga. Till synes vardagliga ord kan råka ut för samma öde. Vi har nyligen omnämnt en vetenskaplig undersökning, enligt vilken ordförrådet hos den genomsnittlige läsaren av en daglig tidning bara är hälften av det, som förekommer i tidningen! Och vi har en gång i dessa spalter återgett en liten undersökning i tidskriften "Fabrikssamarbetaren", där ett antal läsare av ett visst nummer av tidskriften på förfrågan sade sig inte förstå bl.a. sådana ord

som kontinuerlig, trakasseri, rekreationsmöjligheter, högkonjunktur, projekt, kollegialt, principiella, minimal, interiör, distribuera, kverulera. Oss emellan sagt, kära medarbetare i "Brännpunkten", hur många av Er skulle tveka att använda sådana ord i en artikel i vår tidning, om de i övrigt var lämpliga i sammanhanget?

"Mediet",

dvs. personaltidningen själv, har till uppgift att förmedla budskapet från sändare till mottagare utan att förvanska innehållet. Tidningen anses dock ha rätt att framhäva budskapets väsentliga punkter genom huvudrubriker, underrubriker, mellanrubriker, kursiveringar, illustrationer och på annat sätt. Helt lyckas tidningen i sin förmedlande uppgift först om alla läser — och förstår — tidningen "från pärm till pärm" — ett troligen ouppnåeligt mål.

"Mottagaren",

dvs. läsaren, det sista ledet i informationsprocessen, är inte heller han i varje avseende fullkomlig. Vi har redan berört de svårigheter, som uppstår genom att mottagaren inte förstår sändarens språk. Men även om han skenbart förstår orden, så kan han däri inlägga olika betydelser, beroende på uppföstran, utbildning, politisk inriktning etc. Därtill kommer de fall, då vederbörande kanske inte vill förstå. Måhända är det ytterst på den goda viljan det hänger, om personaltidningen — och med den andra institutioner med besläktade mål, främst företagsnämnden — skall lyckas i sin uppgift att skapa ökad förståelse inom företagens rammar.

"...och människorna en god vilja" lyder ett budskap, som i dessa dagar går ut över hela världen. Mycket i denna värld skulle förvisso komma att se annorlunda ut, om budskapets maning framdeles bleve bättre hörsammad, än som hittills skett under nära tvåtusen år.

Så vill vi

till allra sist tacka alla våra läsare och medarbetare för det år, som snart har gått till ända, samtidigt som vi önskar Er alla

En God Jul

och

Ett Gott Nytt År!

Omslagsbilden: Vid fabriksinvigningen i Höganäs den 21 oktober redogör dir. Olov Herneryd för investeringsprogrammet på 160 milj. kr. och skildrar med hjälp av flytscheman tillverkningsprocesserna vid de tre invigningsobjekten. Se vidare art. på s. 3.

UR INNEHÅLLET

Välarrangerad fabriksinvigning i Höganäs

manifesterade ny epok inom Höganäsbolaget 3

Täljstenskamminer från Handöl till tropikerna

Övering. Lennart Hardenby skildrar verksamheten vid dotterföretaget Handöls Täljstens AB 12

Intensifierad utbildning pågår inom Höganäsbolaget

Utbildningsledaren, kapten Rolf Julin, informerar 16

Gruv- och fabriksläkare i Höganäs

Arkivföreståndare Thyra Lindberg har plockat fram intressanta uppgifter 24

En god bok ger fin avkoppling efter dagens jakt

På besök hos folkbiblioteken inom Höganäsbolagets verksamhetsområde 29

Trio Höganäs - goda Höganäs-ambassadörer

Sign. Ege har intervjuat den världsberömda artistgruppen .. 32

Förvärvsarbetande sexbarnsmamma

Fru Iris Jönsson vid Skrombergaverken berättar 34

"BRÄNNPUNKTEN" Höganäskoncernens personaltidning

Ansvarig utgivare: B Wallgren
Redaktion: B Wallgren
R Engberg

Copyright:
Höganäs-Billesholms AB, Höganäs

FABRIKSINVIGNINGEN

I HÖGANÄS DEN 21 OKTOBER 1963

Förmiddagsdiset hade försvunnit, och solen lyste från en klarblå himmel, då länets hövding Gösta Netzen som avslutning på sitt invigningstal gav signal för det dagfyrverkeri, som bidrog till att ge glans åt fabriksinvigningen vid Höganäsbolaget i Höganäs måndagen den 21 oktober. Invigningsfesten blev i sin helhet en arrangörsfullträff, som till fullo uppskattades av de närmare 400 gästerna från in- och utlandet. En av höjdpunkterna var den "flyglunch", som serverades i nya specialtegelfabrikens stora slagarhall, där också själva invigningen förrättades. Varma lyckönskningar, adresserade till koncernchefen, direktör Olov Herneryd, framfördes från Höganäs stad och Kulla-kommunerna, från den fackliga rörelsen och från industrifolket i nordvästra Skåne.

Under det gästerna samlades i specialtegelfabrikens ugnshall, spelade 110-åriga Höganäs Musikkår under herr Richard Blancks ledning. Och den uppgiften skötte de duktiga musikanterna med bravur.

Programenligt förflyttade man sig in i den ena hälften av den stora slagarhallen, som förvandlats till en förnämlig invigningslokal. Från det med lagerträd och blommor pyntade podiet hälsade så ordföranden i Höganäsbolagets styrelse, godsägare Gösta Liedberg, välkommen.

Talaren gav uttryck för glädjen över att så många hade kunnat och velat komma. Han

berörde den högindustriella utvecklingen i vårt land och manade fram minnet av Skånska Stenkolsverket och greve Eric Ruuth som Höganäsbolagets ursprung och anfader. Till bilden hörde också de bekanta höganäskrusen, förevigade i Strindbergs "Hemsöborna".

Godsägare Liedberg erinrade om hur Bolagets råvarubas vidgats och hur nya produkter ersatt de gamla utgångna. 1950-talet markerades av tillkomsten och utbyggnaden av järnsvamps- och järnpulververket i Riverton, USA. Under 1960-talet pågår ett betydande investeringsprogram på hemmaplan. Keramik och metallurgi är Bolagets huvudgrenar och

temat i stort: större serier, bättre kvalitet och bättre kundtjänst. Vi — styrelse och verkställande ledning — tror på företagets sundhet och inneboende kraft.

I sitt hälsningstal vände sig godsägare Liedberg till landshövding Gösta Netzen och övriga gäster från länsstyrelsen, industrikollegerna i bygden och i övriga landet, företrädare för kunder och gynnare, kommunerna, vetenskapliga institutioner, arkitekter, konsulter, entreprenörer och byggnadsfolk, representanter för fackliga och ekonomiska organisationer samt till de många medarbetarna inom företaget.

1. Höganäs 110-åriga musikkår spelar klämmig musik ...

2. ...allt under det att de bortåt 400 gästerna från 11 länder samlas till fabriksinvigningen. I entréhallen förses de med kavajmärken och en mapp trycksaker av fr.h. fru Carla Lundh och fröken Anja Lindén på Informationsavdelningen.

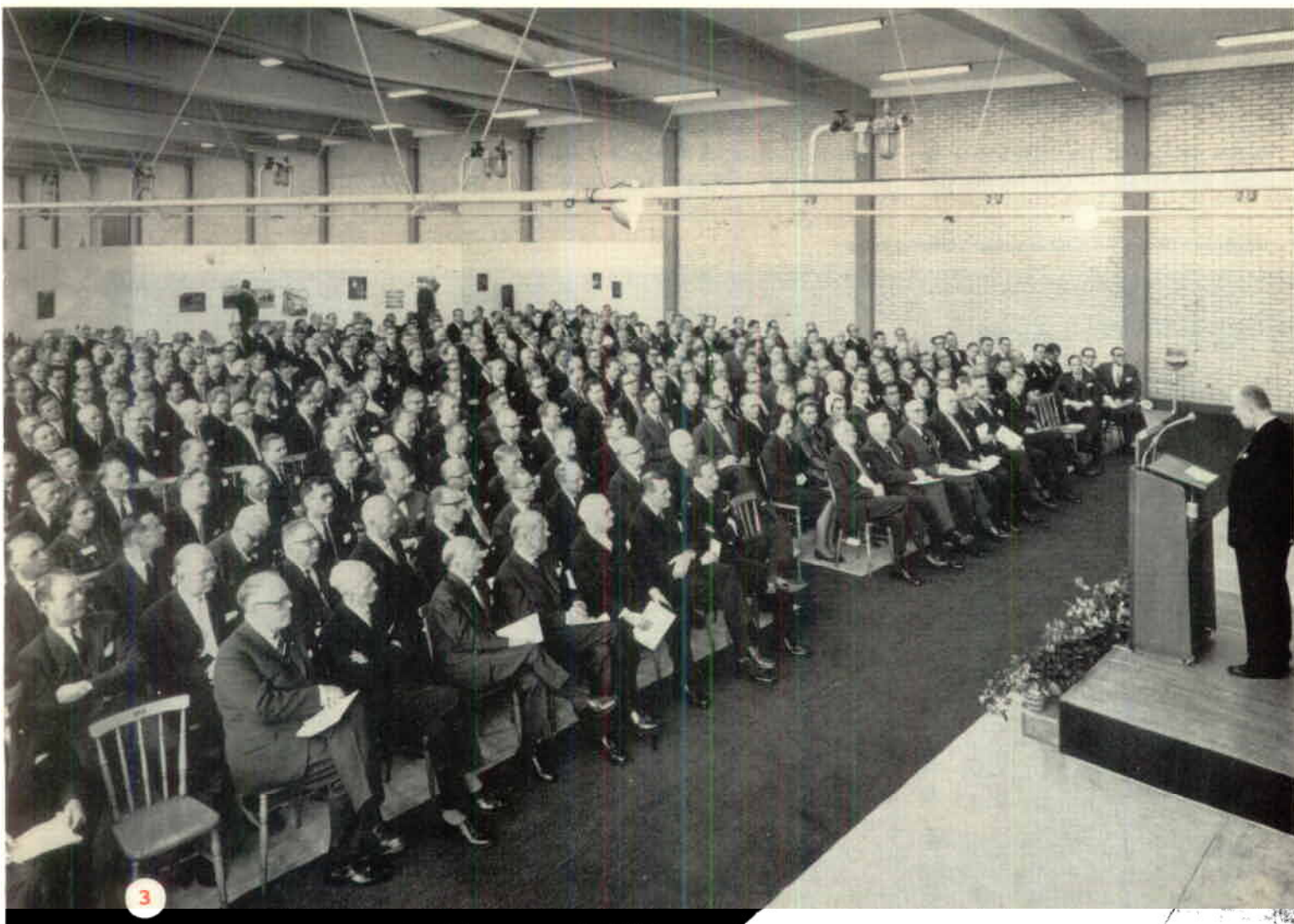
3. Styrelsens ordförande hälsar välkommen. Bland gästerna ses representanter för stat och kommun, näringsliv, fackliga och ekonomiska organisationer m.fl.

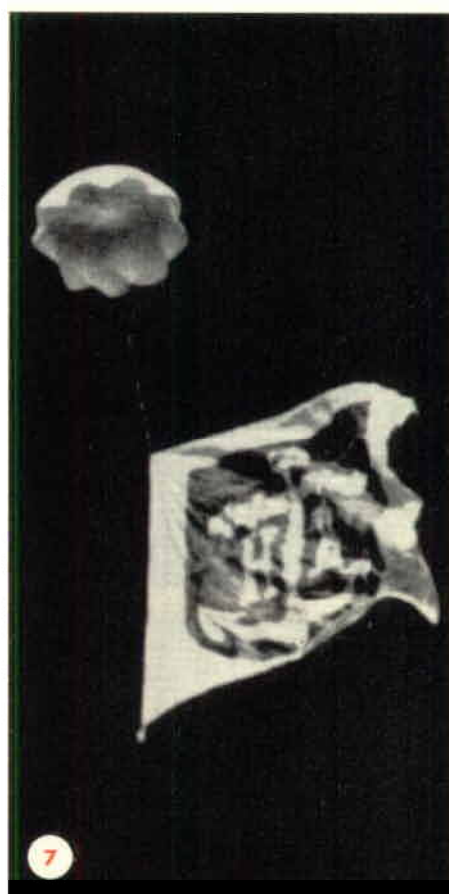
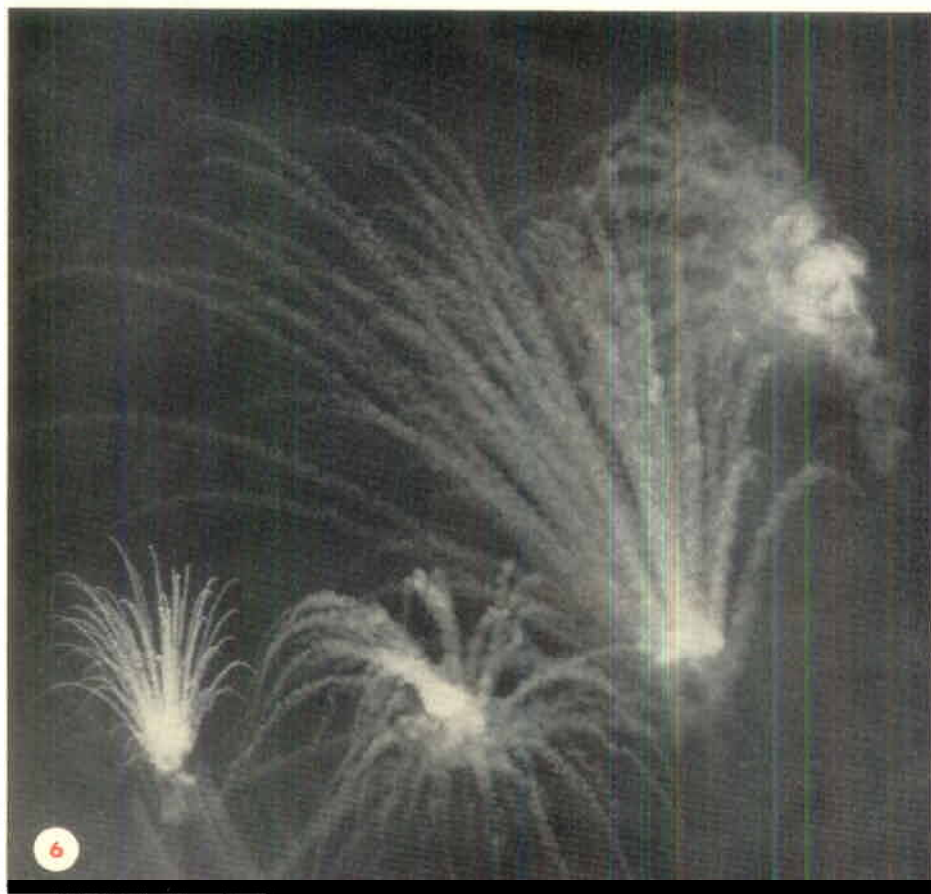
4. Några av männen i förgrunden: fr.v. styrelsemedlemmarna advokat Hugo Stenbeck, bankdirektör Thorsten Westerström och dir. Olov Herneryd, landshövding Gösta Netzen, styrelsens ordförande, godsägare Gösta Liedberg och, längst t.h., landssekreterare O Hultström.

5. I sitt invigningsanförande betecknar landshövdingen Höganäsbolagets stora investeringsprogram som inledningen till en ny epok i Bolagets historia. Så trycker han på en knapp...

6. ...och utlöser därvid ett ståtligt dagfyrverkeri med salutskott, silversolar och blixtpetarder...

7. ...och, som effektfull höjdpunkt, med Bolagets ankarembem singlande iväg buret av fallskärm in över staden.

Nyanläggningar för ca 160 milj. kr.

Koncernchefen, direktör Olov Herneryd, besteg sedan podiet. Hans anförande blev också en introduktion till den efterföljande fabriksvisningen.

— Vårt stora investeringsprogram innefattar för hela koncernen nyanläggningar för ca 160 milj. kronor, sade dir. Herneryd. Här ingår dotterbolagen i USA och Tyskland och vår dotter i Västervik med tillsammans ca 30 milj. kronor. Skillnaden mellan dessa belopp eller 130 milj. kronor utgör all-

så den summa, som snart har nedlagts i nordvästra Skåne inom moderbolag och de dotterbolag, som har karaktären av hemmadöttrar.

Eftersom lejonparten av investeringarna gjorts i Höganäs — ca 80 milj. kronor — har det varit naturligt att förlägga invigningsfestligheterna hit. Men även om vi nu begränsar visningen till vad som skett i Höganäs, så kan vi inte hinna med allt nytt. Vi måste koncentrera oss på tre objekt, nämligen fabriken för eldfast specialtegel, i vars handformningsavdelning vi just nu befinner oss,

och till anläggningarna för järnsvamp och järnpulver. Innan jag nu lämnar en kort redogörelse för det vi kommer att få se, måste jag emellertid berätta något om de viktiga större objekt, som vi tyvärr inte hinner med att titta på idag.

60 % ökad kapacitet för glaserade lerrör

Vi har sålunda snart färdigställt en ny rörfabrik i Höganäs, fortsatte dir. Herneryd. Den får en kapacitet på 18 000 ton rör per år och omfattar nya avdelningar för massa-

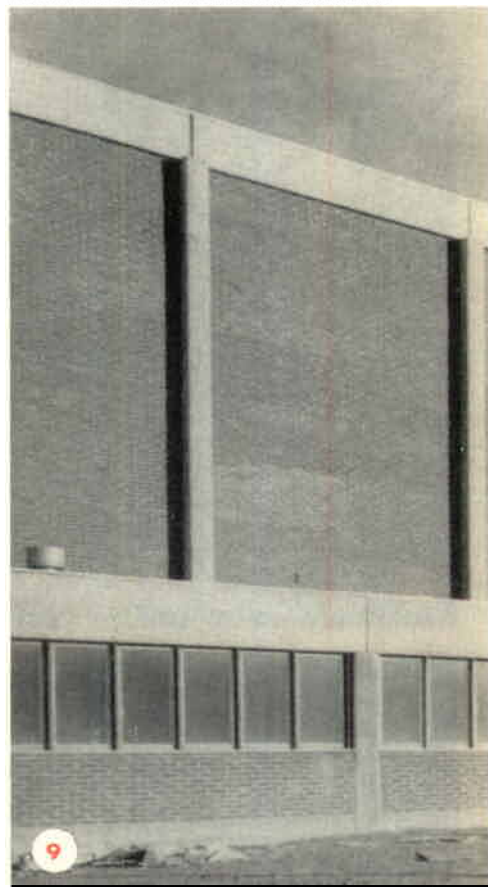

8. Informationschefen, intendent Bertil Wallgren, huvudregissör för arrangemangen, orienterar gästerna om en del praktiska detaljer i samband med den efterföljande visningen och lunchen.

9. Visningsobjekten sedda utifrån: det nya järnsvampsverket, en byggnad på 300 m, rymmande bl.a. världens såvitt bekant längsta tunnelugn, inkl. kylzon 227 m lång...

10. ...det nya järnpulververket, som tillsammans med övriga pulveranläggningar i Höganäs och Riverton tillgodoser över hälften av världens järnpulverbehov...

11. ...och den nya specialtegelfabriken med sin vackra glasfasad och med bl.a. en tunnelugn, där man kan bränna eldfasta specialtegel vid 1750°C. Det var i denna byggnad, som invigningsceremonin och sedermera lunchen försiggick.

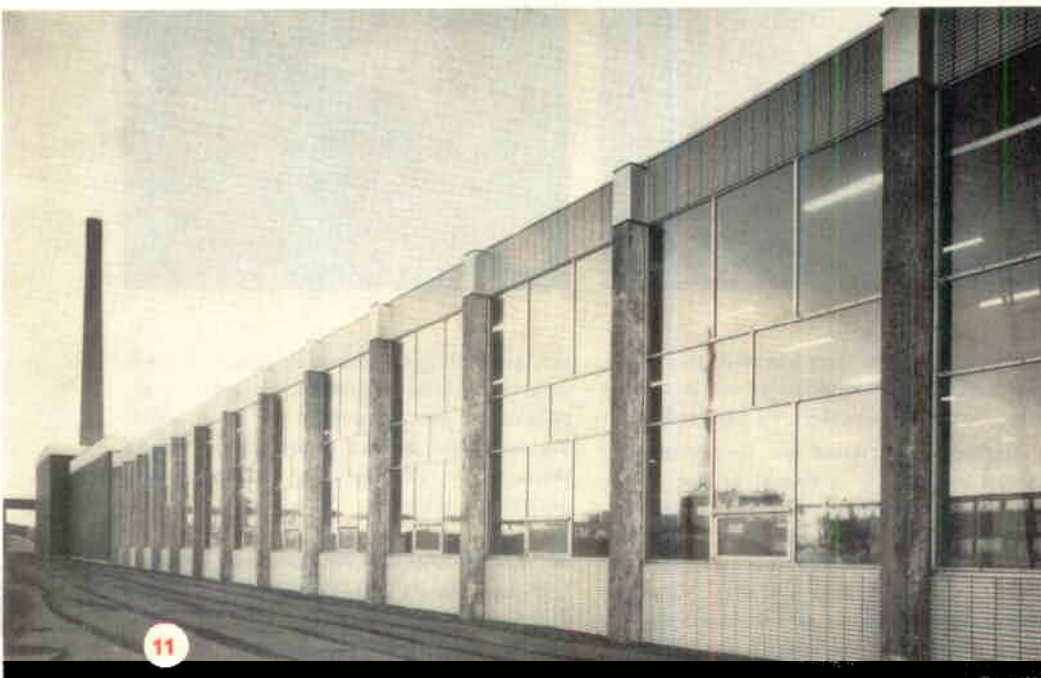
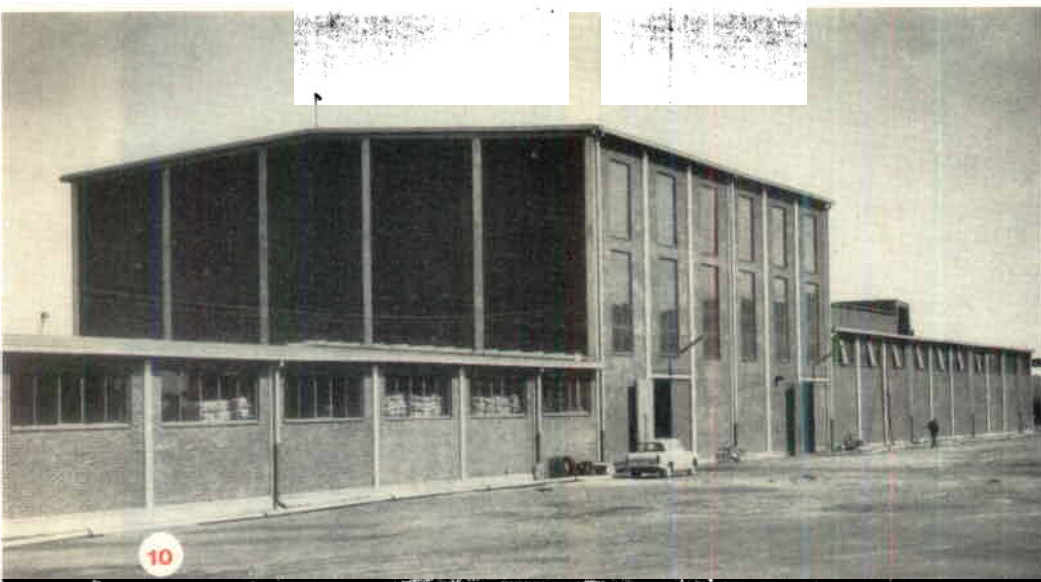
beredning och torkning samt en ny tunnelugn. Fabriken inleder en ny era för de gamla välkända glaserade Höganäs lerrören, som Bolagets föregångare började tillverka redan 1863. Fabriken är av modernast och rationellast möjliga snitt och sänker åtgången av arbetstimmar från ca 12 till 6 timmar per ton rör. Dessa kommer att göras betydligt längre, vilket innebär, att man behöver färre skarvar än tidigare. Detta reducerar arbetskostnaden, när rören monteras i sina rörgravar. Det kommer vidare att tillverkas rör med påsatta kopplingar i plast, så att rören kan hopkopplas endast genom att de skjuts i varandra. Samtidigt ökas vår kapacitet med hela 60 %.

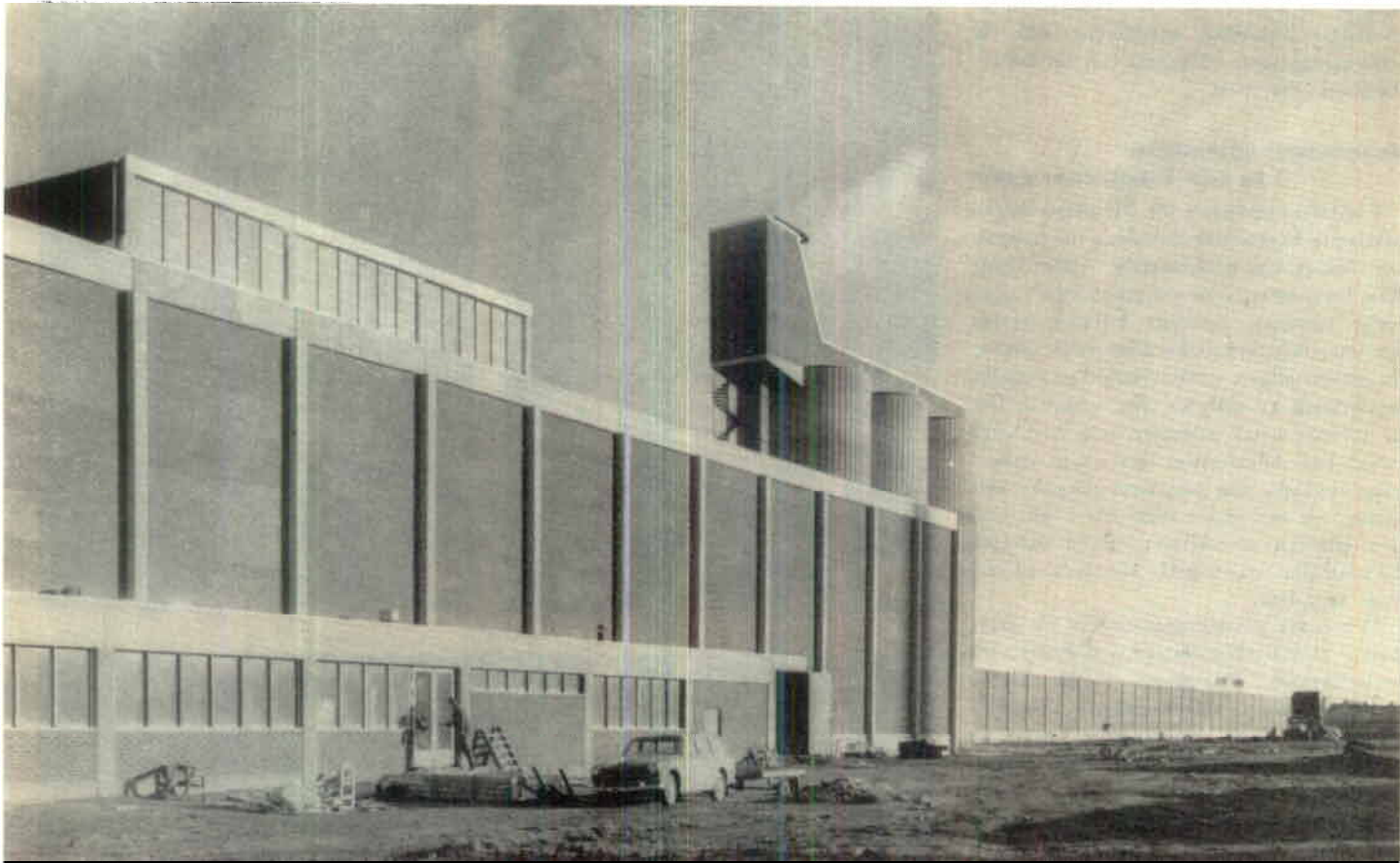
Bättre kvalitet på golv- och väggplattor

I Skromberga har vi börjat komplettera bestående anläggningar med en ny fabrik för golv- och väggplattor. En ny stor tunnelugn är färdig och i drift. Den skall nu förses med avdelningar för massaberedning, torkning, glaserung och lagring. Nya och förbättrade metoder vid behandling av våra leror kommer att i betydande grad förbättra våra plattors kvalitet. Samtidigt ökar kapaciteten med bortåt 40 %.

Exklusiva fasadtegel tillverkas i Hyllinge

Vid tegelbruket i Hyllinge har vi byggt en ny oljeeldad tunnelugn, och vi producerar där sedan mitten av året röda fasadtegel av exklusiv kvalitet. Beslut har nyligen fattats

om ytterligare utbyggnad: från början av 1964 kommer där att kunna framställas 12 milj. tegel per år.

Bjuvsverken ett av Europas modernaste chamottleverk

Genom utbyggnad av vår fabrik för tillverkning av chamottetegel i Bjuv med ytterligare två till fem tunnelugnar har kapaciteten ökat med ca 40 %. Vi har nu ett av de modernaste, effektivaste och största chamotteverken i Europa med en årskapacitet av 110 000 normalsten per år. Vi hoppas att från detta verk kunna fylla de krav på kvalitet och kvantitet, som våra kunder i Sverige och i de nordiska grannländerna kan komma att ställa.

Importerade råvaror för specialtegel

Med de skånska leror, som till övervägande del ingår i chamottetegeln i Bjuv, kan vi inte nå användningstemperaturer över 1400—1450°C. Detta låter kanske högt för en lekman, men modern teknik har ständigt stegrade krav på eldfast material för än högre temperaturer. Våra egna leror räcker då inte, utan produktionen måste baseras på råvaror med hög lerjordshalt av typen bauxit, andalusit, cyanit etc., som alla måste importeras.

Höganäsbolaget har visserligen sedan ett 30-tal år tillbaka tillverkat specialtegel med hög lerjordshalt. Vi har emellertid endast haft två små tunnelugnar med en kapacitet

begränsad till 5 000 ton/år. Dessa ugnar, som ursprungligen varit avsedda för andra ändamål, har inte varit lämpliga för de höga bränntemperaturer, som erfordras för att ge ett tegel av tillräckligt hög kvalitet. Den nya ugn, som vi nu tar i bruk i Höganäs, möjliggör bränning vid temperaturer upp till 1750°C. Detta är ungefär så högt, som man f.n. tekniskt kan komma i en tunnelugn av större format. Ugnen har en kapacitet på bortåt 10 000 ton/år. En så stor kvantitet specialtegel kan vi knappast avsätta i Sverige och Norden, och vi har därför räknat med en viss export.

Direktör Herneryd övergick så till att med hjälp av ett flytschema beskriva arbetsprocessen i den nya fabriken för specialtegel.

Koncernens totala kapacitet över 100 000 ton järnsvamp per år

Talaren redogjorde därefter för de båda övriga visningsobjekten — de nya anläggningarna för järnsvamp och järnpulver.

Före det första världskriget fanns det i Höganäs en överingenjör vid namn Emil Sieurin, som utvecklade en för den tiden märklig metod att ur järnmalmslig (magnetit) genom direkt reduktion framställa järn. Denna reduktion, som utföres i slutet rum vid så låg temperatur, att järnet erhålles i fast form, ger ett järn i form av en porös kaka. Denna kallades därför järnsvamp.

Den första järnsvampsupgnen enligt denna metod togs i bruk 1912 här i Höganäs. Även

om processgången varit föremål för mycken rationalisering, är det märkligt, att samma ugn är i drift ännu idag. Efter 51 år kompletteras emellertid denna gropugn, som den idag kallas, med en tunnelugn 2,45 m bred och inkl. kylzon hela 227 m lång. Enligt vad vi tror, är detta den längsta tunnelugnen i världen.

Kapaciteten i den gamla gropugnen, som nu läggs i reserv, är 26 000 ton svamp per år. Den nya tunnelugnen får en kapacitet av minst 44 000 ton/år. Det har tidigare byggts fyra tunnelugnar enligt Höganäs-metoden för produktion av järnsvamp — två i Oxelösund och två vid vårt dotterföretag i USA. Ugnarna i Oxelösund har vardera en kapacitet av ca 16 000 ton/år och ugnarna i Riverton 11 000 resp. 22 000 ton/år. Det säger sig självt, att en ugn med en kapacitet på hela 44 000 ton innebär en betydande rationalisering. Chargering, vagnsföring, insättning i ugn och uttagning, tömning m.m. är nu också i övervägande grad mekaniserade.

Genom tillkomsten av den nya ugnen ökas vår kapacitet i Höganäs med 170 % från 26 000 till 70 000 ton. Medräknas vårt dotterföretag i USA, är koncernens totala kapacitet nu över 100 000 ton järnsvamp/år. Vår försäljning av järnsvamp och järnpulver motsvarar emellertid idag ca 60 000 ton. Den gamla gropugnen kan därför nu tillfälligt tas ur drift och hållas i reserv.

Järnsvampen användes dels som insatsmedel i järnverkens stålugnar vid tillverkning av specialstål, dels som råvara för framställ-

ning av järnpulver. För Höganäsbolagets del överväger sistnämnda användning både vid vara anläggningar i Höganäs och vid dotterföretaget i Riverton.

En amerikansk bil innehåller

3 kg delar tillverkade av pulver

I korthet omnämnde dir. Herneryd de två viktigaste användningsområdena för järnpulver. Många små maskindetaljer såsom kugghjul, kammar etc. kan vid produktion i stora serier tillverkas betydligt billigare genom pressning och värmebehandling av järnpulver än genom tidigare standardmetod — maskinbearbetning av gjutgods eller stångstål. Det är i första hand industrier, som har långa serier, t.ex. bilindustrin, som i stor omfattning använder den pulvermetallurgiska tekniken, och marknaden stiger här i takt med den tekniska utvecklingen. En amerikansk bil innehåller idag ungefär 3 kg delar tillverkade av pulver.

Det andra användningsområdet för järnpulver är för inblandning i skyddshöljet till svetselektroder. Härigenom erhålles dels en stabilare ljusbåge vid svetsningen, dels möjligheter till högre svets hastighet genom att större kvantiteter järn kan tillföras svetsen per tidsenhet.

Pulvermarknaden befinner sig i utveckling, men konkurrensen är mycket hård. Det finns nämligen en hel rad andra utmärkta metoder för tillverkning av järnpulver. Höganäsbolaget var emellertid ett av de första företag, som började marknadsföra järnpulver. Bolaget har därför under årtionden av marknadsbearbetning skapat en betydande fond av "know-how", som står till varje enskild kunds förfogande. Genom en stabil kvalitet och denna "know-how", parat med en omfattande serviceverksamhet, är vi fortfarande den största leverantören på världsmarknaden och svarar för 50—60 % av världens behov av järnpulver.

Som avslutning på sitt informerande anförande framhöll koncernchefen, att Bolaget satsar hart främst på keramisk produktion och järnsvamp-järnpulver. Keramiken är nästan lika gammal som mänsklig kultur, och järnet, om än yngre, har också många årtusenden på nacken, sade han. Trots att den moderna tiden tränger på med nya material av olika slag, kommer dock säkert keramik och järn att också för framtiden hävda sin ställning som stöttepelare för mänsklig materiell och kulturell utveckling.

Dir. Herneryd gick så med hjälp av ett andra flytschema igenom tillverkningsprocesserna också vid järnsvamps- och järnpulververken och anhöll till sist, att Landshövdingen måtte förklara nyanläggningarna invigda.

En dynamisk utveckling

under insiktsfull ledning

— Bilden av näringslivets nuläge i vårt land ger utan vidare bakgrund och underlag för den enastående välbästandsutveckling, som

12. I den första visningsgruppen ingår styrelseordföranden Gösta Liedberg och koncernchefen Olov Herneryd. De nekar sig inte nöjet ta en liten gemensam tur på en av de sparkcyklar, som utgör ett särdeles praktiskt fortskaffningsmedel i industribyggnader av den här storleken.

13. Tillsammans är det 15 visningsgrupper à 26 personer, och visningen är uppdelad på 22 stationer. Varje station är markerad med en textskylt med tekniska förklaringar. Här har en visningsgrupp nått fömningsstationen i järnsvampsverket...

14. ...och här passeras en av järnpulververkets efterreduktionsugnar av grupp 6 med metallurgiske produktionschefen, övering. Yngve Wahlberg, som ciceron...

15. ...medan chefen för centralplaneringen, övering. Ernst Geijer, samlar grupp 8 vid hydrauliska pressen i specialtegelfabriken.

16. Visningen har av Arbetsbyrån i förväg tidsberäknats, och tidsschemat kan fint hållas. När de olika grupperna efter hand återamlas i entréhallen, har en bar med förfriskningar öppnats.

under de senaste decennierna ägt rum, framhöll landshövding Netzen — en utveckling som kommit hela samhället tillgodo och som självfallet bidragit till och påskyndat den allmänna materiella och kulturella standardhöjning, åt vilken vi idag i så hög grad kan glädja oss, och som även internationellt vunnit både intresse och ryktbarhet.

Denna utveckling har också, som vi vet, lämnat utrymme för bl.a. ett socialt trygghetssystem, som torde sakna motsvarighet någon annanstans i världen och som blivit studieobjekt för många andra länder med ambitioner att följa i samma spår.

Dagens remarkabla evenemang här i Höganäs — och med verkningar långt utanför stadens egna gränser — ger förvisso en alldeles osökt men också en både tacksam och välkommen anledning till detta självklara konstaterande — ett konstaterande, som kan ske under oreserverad respekt för den skicklighet, framsynthet och djärvhet, varmed vårt lands företagare av alla kategorier förstått och förmått att utnyttja de tillgångar ifråga om kapital och personliga resurser, som stått till deras förfogande.

Avancerad vetenskap och teknik i förening med en visserligen begränsad men mestadels väl utnyttjad tillgång av skickliga arbetare och arbetsledare har möjliggjort den ena-

stående snabba industriella utbyggnaden inom svenskt näringsliv. Ansvarskännande arbetsmarknadsparter har också sin betydande andel härvidlag.

De vältalande sifferserierna för arten och omfattningen av den industriella expansionen i vårt land är sannerligen imponerande. Detta gäller inte minst Skåne och alldeles särskilt den del av vår provins, där vi just nu befinner oss.

Den pågående urbaniseringsprocessen har i denna landsända inneburit, att ca 80 % av befolkningen nu lever och arbetar i tätorter med över 200 invånare. Skåne är vårt mest industrialiserade landskap med 65 % av sin befolkning sysselsatt i industriarbete och ändå alltså vårt viktigaste och mest högproduktiva provins inom jordbruket — moderneringen.

De imponerande siffror vi nyss hört om Höganäsbolagets investeringsprogram under en löpande 5-årsperiod — hela 160 milj. kronor — utgör en verkningsfull illustration till vad jag här i största korthet sökt antyda.

Det markerar väl också något av en ny epok i Höganäs, i nordvästra Skåne och i Höganäsbolagets industriella historia, det vi idag förunnas förmånen att vara med om. I Höganäsbolagets flerhundraåriga historia har säkerligen många tidigare skeden och till-

dragelser ristat outplånliga spår, markerat av stor och genomgripande betydelse. Med invigningen av de tre nyanläggningar, som dagens festligheter närmast gäller, redovisas idag en väsentlig del av den nu pågående dynamiska utvecklingen under insiktsfull ledning.

Låt mig på det allmännas vägar lyckönska Bolaget, men också Höganäs stad och de övriga kommuner och samhällen, som är berörda av Bolagets utveckling och utvidgning, en gruppering som dessutom sammanfaller med det föreslagna kommunblocket. Må den nya utvecklingsepoken sluta väl an till företagets bästa historiska traditioner att vara ett med bygden, till gagn för dess befolkning och gemensamma intressen. Med den förhoppningen att Höganäsbolaget skall hävda sig på världsmarknaden, förklarar jag nu de nya industri-anläggningarna invigda.

Pyrotekniskt skådespel

Genom att trycka på en knapp utlöst Landshövdingen det pyrotekniska skådespelet utanför glasfasaden till specialteglfabriken — veterligen stadens första dagfyrverkeri, som markerade invigningen. Salutskott, silversolar och blyxtpetarder var inslag i det ståtliga fyrverkeriet, vars höjdpunkt dock

var flaggbomber, varvid två svenska flaggor och en 18 kvm stor duk med Bolagets ankar-märke burna av fallskärmar seglade bort, in över staden i den västliga vinden.

Så var man framme vid fabriksvisningen. De 400 gästerna delades upp på 15 visnings-grupper, som med vardera två ciceroner slus-sades förbi 22 visningsstationer i nya special-tegelfabriken, nya järnsvampverket och nya järnpulververket. Det blev en rundvandring, som tog bortåt halvvannan timme i anspråk.

Stora skyltar med koncentrerade texter vid de olika visningsstationerna underlättade för gästerna att följa de många gånger invecklade processerna.

Vid återsamlingen i specialtegelfabriken smakade det säkerligen gott med förfrisk-ningar vid den bar, som Stadshotellet i Höga-näs svarade för. Och i väntan på att alla visningsgrupperna skulle komma tillbaka, bjöd Höganäs Musikkår åter på musik.

En i invigningshallen anordnad utställning

av Höganäskoncernens produkter tilldrog sig också berättigad uppmärksamhet.

Flyglunch — signifikativt!

I den bortre halvan av den stora slagar-hallen stod så 30-talet flyglottor från Höga-näs med omnejd beredda att servera en väl-smakande flyglunch från SAS Catering.

Som dekor i den stora matsalen fanns vid ena kortväggen den monumentalmålning i

17. I den stora hallens östra ända har SAS Catering med hjälp av flinka flyglottor förberett en delikat "flyglunch". Ja, ingenting syns på bordet, men lottorna står parata att ta emot, maten är färdig på brickor i kanti-ner — sådana skymtar framför varje lotta — precis som det gar till på flygplan ...

18. ... och som genom ett trolldrag är ma-ten serverad. I bakgrunden syns den monu-mentalmålning 5 x 12 m, från 1903, som framlagits för detta tillfälle ur sin "malpase". Målningen visar i ett enda svep verken i Höganäs, Hyllinge, Bjuv och Skromberga.

19. I ett inspirerat tal vid lunchen ger stadsfullmäktiges ordförande Henry Hansson till koncernchefen Olov Herneryd vackra rosor i både bokstavlig och figurlig mening.

olja på 5×12 meter, som utfördes till Häl-singborgsutställningen 1903 av konstnär Herman Österlund, Malmö, och modellör Albin Hamberg, Höganäs. Målningen, som för sex-tio år sedan utfördes i det numera rivna ångpannehuset till de gamla pumpmaskinerna vid Ryds schakt, visar Höganäsbolagets då-varande anläggningar i Höganäs, Hyllinge, Bjuv och Skromberga. Det är, som intendent Bertil Wallgren uttryckte det vid presentationen, en vidvinkelsprestation, som inte ens en hypermodern kamera torde kunna upprepa.

Vid lunchen hälsade godsägare Liedberg välkommen och framförde bolagsstyrelsens tack till alla som planerat, ritat, konstruerat och uppfört de nya industrianläggningarna. Ett särskilt tack frambars till direktör Olov Herneryd och hans av god laganda besjälade medarbetare. Höganäs Musikkår harangerades för dagens insats.

Meningen med utbyggnaden är att öka Bo-

lagets leveransförmåga och ge en bättre service, framhöll talaren. En flaskhals är emellertid arbetskraftstillgången, och i det sammanhanget anmäler sig också behovet av bostäder. Godsägare Liedberg hoppades, att myndigheterna, bl.a. även på länsplanet, skulle hjälpa till för att säkra arbetskraftsbehovet och därmed Bolagets fortsatta fram-marsch.

Rosor till VD

Stadsfullmäktiges ordförande, fabriksarbete-re Henry Hansson, höll ett längre gratulationstal. Utan att förringa stora insatser i för-gången tid kan vi idag konstatera, att Bolaget står inför en utvecklingsepok som nästan aldrig tillförne, sade talaren. Han gav så både bildligt och bokstavligt blommor till direktör Olov Herneryd, då han överlämnade en stor bukett röda rosor, som åtföljdes av en kraftig applåd.

Herr Hansson framförde också ett tack från de övriga verken i nordvästra Skåne samt den fackliga rörelsens lyckönskan. Ett kraftigt besvarat fyrfaldigt leve utbringades för Höganäsbolaget.

21. Bland de minnen, som gästerna kan ta med sig hem, befinner sig den här reproducerade "medaljen", utförd i pressat järnpulver från Höganäs — symbol också för ett av de viktiga användningsområdena för järnpulver — pulvermetallurgin.

20. Vid lunchen talar bl.a. Reymersholmschefen dir. Sigvard Hellestam, som på sitt eget företags och "grannindustriernas" vägnar framför lyckönskningar till Höganäsbolaget och dess verkställande direktör.

En vänlig arbetsmiljö

För de inbjudna industrimännen talade chefen för Reymersholm, direktör S Hellestam, Häl-singborg. Han sade sig vara full av beundran för de initiativ, som tagits vid Höganäsbolaget, och han tyckte sig ha förmärkt en vänlig arbetsmiljö. Talaren framhöll, att industrierna i denna del av Skåne kompletterar varandra på ett utmärkt sätt, och han framhöll det goda samarbetet mellan företagen på olika områden. Dir. Hellestam lyckönskade Höganäsbolaget till de imponerande fabriksbyggnaderna, hyllade dir. Herneryd och dennes duktiga medarbetare och uttalade förhoppning om att investeringarna skulle ge riklig frukt.

Landshövding Netzen tackade för den charmanta flyglunchen och för att gästerna nu fått veta betydligt mera om Höganäsbolaget och dess ambitioner. I sitt anförande slog Landshövdingen fast snabbheten i den industriella utvecklingen och erinrade om vad någon vetenskapsman sagt: inom en nära framtid kommer 25 procent av produktionen att utgöras av varor, varom vi idag inte har en aning. Förhoppning uttalades om att mångmiljoninvesteringarna skall motsvara tillskyndarnas ambitioner och att de djärva insatserna skall visa sig vara till stort gagn för Bolaget, samhällena och hela vårt land.

Avslutningsvis sade sig Landshövdingen vara övertygad om att flyglunchen inte på något sätt skulle symbolisera otillbörligt högtflygande planer utan de vidgade perspektiv, som kännetecknar ledningen för Höganäskoncernen.

Vid lunchen överlämnades till samtliga gäster en minnespeng tillverkad av järnpulver och präglad just för detta tillfälle.

R.E.

TÄLJSTENSKAMINER

från Handöl till tropikerna

Höganäsbolagets dotterföretag i Jämtland — Handöls Täljstens AB — som införlivades med "Höganäsfamiljen" 1944, grundar sin nuvarande verksamhet på förekomsten av täljsten och olivin. En stor del av Handöls-produkterna går på export. Bl.a. har täljstenskaminer levererats till Liberia i Afrika i anslutning till det s.k. Lamco-projektet. Överingenjör Lennart Hardenby berättar om företaget och inleder sin skildring med en historisk återblick.

Handöls by är för den turistande skidåkaren eller fotvandrararen i jämtlandsfjällen känd som en anhalt på vägen upp mot de fjällmassiv, som omger byn. Han har begrundat minnesstenarna över de 1000 karolinerna, som 1719 stupade under återtåget från Norge, han har imponerats av det dånande Handölsfallet och beundrat den vackra täljstenen vid täljstensbrotten.

Ser man den nyanlagda vägen mot det nya täljstensbrottet vid Bunnerviken och möter man de moderna lastbilar, som fraktar täljsten och olivin från brotten, får man lätt intrycket, att bergshantering här är relativt nystartad. Man har svårt att tänka sig, att täljsten har brutits här under åtskilliga århundraden, vilket dock är fallet.

Täljstenspannor från 1600-talet

Från mitten av 1600-talet härstammar ett tingslagssigill härifrån, på vilket är avbildat en man, som med mejsel och hammare urholkar en täljstenspanna — en verksamhet, som den tiden måste ha varit av största betydelse för försörjningen. Handöl ligger vid Ännsjön. Vid dess stränder har man på tre platser påträffat hällristningar — uppskattningsvis 4000 år gamla — vilka utförts av forntida jägare. Människor bodde här alltså redan så långt tillbaka i tiden. Någoting

Denna byggnad, delvis insprängd i berget, inrymmer krossanläggningen för olivinsten i Handöl. Den är 22,6 m hög och har fyra våningar.

Dessa män var med om att öppna det nya täljstensbrottet i Bunnerviken. Fr.v. chaufför Lennart Strandgren, traktorförare Gunnar Sjölund, borrar Erik Sjölund, chaufför Gunnar Wikström, borrar Kurt Pettersson och förman Lennart Andersson.

fanns här, som lockade människor att stanna just på denna plats, och man gissar, att, förutom rik tillgång på vilt och fisk, måste täljstenen ha varit dragplåstret.

Kopparmalm bröts en kortare period

Det är emellertid inte enbart täljsten, som lockat till bergshantering i Handöl. I början av 1700-talet upptäcktes kopparmalm på handölsbornas ägor. Ett bolag bildades. Man byggde personalbostad för gruvfolket — 10 alnar lång och 12 alnar bred med två fönster samt spis med bakugn — man anlade smält-hytta och smedja. Med stor entusiasm igång-sattes brytningen 1739. Hösten samma år hade bolagsledningen nöjet meddela intres-senterna, att brytningen gick synnerligen bra och att en inspektör Floor efter försök för-säkrat, att "vårt malmstreck vid Handöl tor-de bliva beständigt". Brytningen fortsatte följande två år, men mot slutet av 1741 stod det klart, att fyndigheten höll på att ta slut. Hösten 1742 upphörde den helt.

Täljsten bröts från början enbart för hus-behov. Så småningom upptäckte emellertid handölsborna, att täljstensprodukterna var säljbara. Under århundraden bättrade jord-brukarna i trakten på sina magra inkomster från jordbruket med en inte obetydlig bi-förtjänst på täljstensvarorna. Med vanliga snickeriverktyg bearbetades täljstenen till grytor, stekpannor och ugnar. Ännu finns gamla stekpannor av täljsten i bruk, och med all rätt ansågs en täljstenspanna med järn-ring runt kanten vara en hushållsartikel, som höll en mansålder. Ända till Holland sändes på 1700-talet täljsten, avsedd för lampfabri-kation.

Höganäsbolaget förvärvade täljstensfyndigheterna 1944

Den egentliga industrialiseringen av Han-döls-fyndigheterna inleddes 1869, då ett kon-sortium köpte täljstensbrottet. Produktion-en inriktades i första hand på täljstenska-miner. Handöls Täljstens och Vattenkrafts AB bildades 1899, och en kraftstation bygg-des i Handölsån. 1911 ombildades företaget till Handöls Nya Täljstens- och Vattenkrafts AB, som inköptes av Höganäsbolaget 1944. Fyra år senare ändrades företagsnamn till Handöls Täljstens AB.

Handöls isolering har brutits

Handöl saknade länge vägförbindelse med kringliggande samhällen. Särskilt vår och höst, då isen på Änn inte bar och vattnet inte var öppet för båttrafik, var Handöl isolerat från omvärlden. Man kunde visserligen kom-ma till järnvägsstationen i Enafors, om man

använde sig av den 6,5 km långa linbanan. I öppna korgar, avsedda för täljstenstrans-port, kan resan emellertid knappast ha varit behaglig. Den lapp, som en bitande kall vin-terdag på grund av ett s.k. tekniskt missöde blev sittande i sin korg högt ovan land och vatten i fyra timmar, torde inte ha känt sig särskilt lycklig över sin upphöjda position.

Det är framför allt de två strida älvarna Enan och Handölsån, som verkat hämmande på vägbygget. Vid tiden för första världs-kriget byggdes en bro över Enan, men redan nästa års vårfloed sopade den med sig. 1933 var emellertid vägen med broar över älvarna klar. Den förbinder samhället med järnvägen och med landsväg E 75, Norge—Sundsvall. Broarna är visserligen redan urvuxna. De tål inte den tunga trafiken av idag. Men då de nu snart skall byggas om, kommer Handöls-produkterna att med långtradare kunna fraktas direkt till exempelvis Trondheim utan omlastning. Trondheim är Handöls ut-skeppningshamn, där ett lagringsutrymme har hyrts för 500 ton olivin.

Tre pensionat och ett semesterhem finns i Handöl. Flera sportstugor har byggts. Fjäll-världen och fisket lockar till platsen. Isole-ringen är bruten.

Nytt täljstensbrott i Bunnerviken

I dag bryter man täljsten för framställning av mjöl och gryn för tillverkning av takpapp samt för produktion av kaminer och öppna spisar. Täljstenen säljs även som sulfatsten för cellulosaindustrin.

Ett nytt täljstensbrott har öppnats i Bun-nerviken, 8 km från fabriken. Höganäsbola-gets geolog, dr E Börlau, har beräknat fyndig-heten och funnit den vara mycket stor, 99 000 ton per avsänkt meter. Ny väg har dragits fram dit. För att erhålla en selektiv brytning, vilket samtidigt ger god kontroll av kvaliteten, och för att kunna bryta i två pallhöjder, vilket förbilligar brytningen, har vägen dragits upp till toppen av fyndigheten.

Betydande fyndighet av olivin

Förutom täljsten bryts det närbesläktade mineralet olivin, som används för framställ-ning av eldfasta produkter, framför allt tegel.

Olivin bryts idag vid brottet i Lilla Röd-berget, ca 1,5 km från fabriken. Fyndigheten beräknas till ca 500 000 ton ovan markplanet. Under detta beräknas fyndigheten kunna ge ytterligare ca 250 000 ton. Dessutom finns inom Handöl olivin vid Stora Rödberget ca 11 km från fabriken. Volymen av denna fyn-dighet är mycket betydande.

Det olivin, som bryts idag, transporteras till krossverket vid fabriken för nedkross-

ning till knytvävstora bitar, som sedan trans-porteras vidare med lastbil och järnväg till Trondheim. Allt olivin går idag till Tysk-land och England.

Och vad har industrin här för framtidsut-sikter? Huvudparten av befolkningen är dock beroende av den.

Olivinet har många användningsområden

Tillgången på råvara är god, och efter-frågan på Handöls-produkterna ökar. Spe-ciellt olivin är en alltmer eftertraktad vara, som visat sig användbar på flera områden. Så t.ex. har olivin på senare tid blivit uppmärk-sammat som ersättningsmaterial för kvarts-formsand i gjuterierna. Detta på grund av sin avsaknad av fri kvarts, vilken ger upphov till s.k. stenlunga. Rensningskostnaden är ock-så ca 50 % lägre vid användning av olivin vid t.ex. gjutning av manganstål. Skulle t.ex. gråjärnsgjuterierna i Sverige övergå till oli-vinformsand istället för kvartssand, bleve förbrukningen ca 70 000 ton per år.

Olivin kan också användas som gödnings-medel tack vare sin höga halt av magnesium. Växterna måste ha tillgång till magnesium för att kunna utvecklas normalt. Vanligt är idag, att den superfosfat, som användes som göd-ningsmedel, försättes med dubbelsaltet dolo-mit för att täcka magnesiumhalten. Men den starkt koncentrerade gödsel, man använder, kan inte ges en tillräcklig magnesiumhalt ge-nom dolomit. Här torde olivinet göra bättre tjänst. Den "svans", som erhålles vid kross-ningen i Handöl, torde lämpa sig mycket bra för detta ändamål.

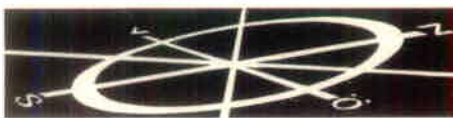
1 540 täljstenskaminer exporterade till Liberia

Täljstenskaminen har fått modern utform-ning av konstnären Lars Lallerstedt och kon-struerats för eluppvärmning. Till Lamcos stora nyanläggningar i Liberia sändes exem-pelvis 1 540 täljstenskaminer, avsedda för torkning av garderobutrymmen och dylikt. Den vackra täljstenens formbarhet kan säkert locka arkitekter och formgivare att ta den i bruk på betydligt flera områden, än som sker idag. Så t.ex. provar just nu Steninformation i Stockholm täljstenens lämplighet som fasad-material.

Genom diverse rationaliseringsåtgärder ökas produktionen. I mjöl och grynfabriken kan man idag producera ca 17 000—18 000 ton per år. Här har kontinuerligt treskift in-förts. På denna avdelning har också större variationsmöjligheter av grynstorleken åstad-kommit, bl.a. genom att kulkvarn tagits i bruk.

Framtidsutsikterna för Handöls industri ser alltså idag lovande ut. *Lennart Hardenby*

I anslutning till fabriksinvigningen i Höganäs den 21 oktober gjorde ett femtiotal av gästerna senare på dagen ett besök vid Bjuvsverken. Det var företrädesvis representanter för de största förbrukarna av Bolagets eldfasta material. En leende koncernchef, direktör Olov Herneryd, lägger handen på leran i en tegelform, samtidigt som hantlangaren, 17-åriga Bengt Sjö Dahl, fattar slagarklubban. Bengt dröjde väl med att "klappa till"?

RÖRFÖRSÖKEN vid JOMPES

Som tidningsläsaren och strandflanören nog sett, har sedan en längre tid pågått rörförsök vid Jompes i Höganäs. Orsaken är, att man på ett laboratorium ofta inte har möjlighet att efterlikna verkligheten vid sina undersökningar. Rörprovningar på laboratoriet ger till

största del enbart materialets egenskaper. Hur inverkar trafikbelastningen på ett i marken nedlagt rör vid olika läggningsdjup och med olika packningsgrader i fyllningen kring rören? Det är här fältförsöken kommer in.

Under juli månad gjordes de första för-

Vid de belastningsprov för rör, som Höganäsbolaget utförde vid "Jompes" — stranden vid Öresund i norra delen av Höganäs — användes bl.a. denna stridsvagn, modell 81, från P 2, Hässleholm, placerad på en trailer. Enbart stridsvagnen vägde femtio ton. Det var första gången P 2 var ute som rörprovare.

beredelserna. I ett sandtag vid Jompes planades botten och utlades en sandbädd, på vilken rörsträngar placerades. I försöket ingår tre olika rörmaterial: plast-, betong- och glaserade lerrör.

De för mätningarna behövliga instrumenten apterades: trådtöjningsgivare klistrades, jordtrycksdosor placerades ut, diamettermått, mätklockor och peglar*) insattes. Det var totalt ca 700 mätpunkter, som skulle avläsas för varje belastning. 3,5 mil ledningstråd gick åt.

Rören täcktes med sand. Packningsgraden varierades, för att vi skulle få fram olika betingelser under belastningen.

Belastningen började med en tom lastbil, dvs. ett lågt axeltryck, och ökades successivt, tills maximalt axeltryck erhöles, i detta fall med en Michigan, med skopan full av järnslig. Medelst konventionella fordon kunde nu inte högre axeltryck erhållas. Genom tillmötesgående av P 2 i Hässleholm fick vi låna en tung stridsvagn, som tillsammans med trailer vägde 70 ton. Denna belastning fick, över två kraftiga domkrafter, vila på ett betongfundament, placerat över resp. rörsträngar. Genom höjning av domkrafterna kunde belastningen successivt ökas. På detta sätt kunde vi mer än väl efterlikna den tyngsta trafiklast, som kan tänkas uppkomma i verkligheten.

I den slutliga etappen har påfyllts grus i tre skikt med mätningar efter varje påfyllning, så att den slutliga nivån är ca 6 m över rören. Detta försök ger vid handen, hur enbart jordtrycket inverkar på rören. Kvar återstår uträkningar och värdering av resultaten.

Karl Roslund

*) Pegel = skala för mätning av nivåskillnader.

Detta monument — en jätteängel i rostfritt stål — har rests över polska flyktinggravar på Norra kyrkogården i Lund. Monumentet har gjutits i Höganäsbolagets mekaniska verkstad.

Jätteängel i rostfritt stål gjuten vid Höganäsbolaget

På Norra kyrkogården i Lund restes i mitten av september en nära fyra meter hög ängel i rostfritt stål. Monumentet — som skall vara en symbol för frihet och uppståndelse — står över de polska flyktinggravarna och har tillkommit efter en femårig landsomfattande insamling. Den 360 kg tunga ängeln har gjutits i Höganäsbolagets mekaniska verkstad.

Konstnären Nandor Wagner har i nära två år arbetat på skapelsen. Ängeln står på en över två ton tung sten, som hämtats från strandremsan vid Ystad-trakten, där flyktingströmmen landsattes.

En jättestor minnestavla med den polska örnen och inskription längs sidorna kommer att placeras framför monumentet, och minnestavlorna, som i en lång rad kantar gravfältet, har bekostats av polska staten.

Idén till monumentet fick konstnären på Arkivmuséet, där han såg ett träd i finska salen. Resultatet har blivit en ängel, som i sina händer har duvor. Änglahuvudet är gjort av glas, och hela skulpturen bygger på ljusreflexerna, som bl.a. ger en gloria, tydligt skönjbar runt ängels huvud. Beställare är den polska kolonin i Lund.

R.E.

"Uppfinnare" fick dela 900 kr. vid Slip-Naxos

Ätta förslag till förbättringar har sedan senaste redovisningen belönats vid Slipmaterial-Naxos i Västervik enligt följande:

Beskickare Karl Hurza — anordning vid beskickning; siktare Herbert Johansson — komplettering av materialfack; svarvare Thelms Svensson — ändring av styrbricka; lagerarbetare Jan Andersson — anordning vid spantransport; lagerarbetarna Charles Johansson och Lars-Erik Nilsson — dupliceringsmetod; reparatörerna Håkan Nordén och Rolf Jacobsson — diverse förbättringar på rusprovmaskin; reparatör Bertil Carlsson — anordning för truck; reparatör Håkan Johansson — spännanordning för siktduk.

En förarlös truck trafikerar Slip-Naxos' i Västervik nya "ringlinje". Trucken, som är utrustad med ett optiskt-elektriskt system, följer en vanlig vit markeringstape utlagd på golvet. Den stannar vid de platser, som på förhand valts. Trucken användes bl.a. för transport av färdigpackade slipskivor till utlastningskajen. Allan Johansson sköter om lastningen.

INTENSIFIERAD UTBILDNING pågår inom HÖGANÄSBOLAGET

Utbildning av anställda vid Höganäsbolaget inom skilda områden har tidigare varit fördelad på olika händer. I och med anställandet av en utbildningsledare, kapten Rolf Julin, har denna verksamhet nu samordnats. Av hans redogörelse nedan framgår, att en intensifierad utbildningsverksamhet just nu pågår vid företaget.

Svenska Keramiska Arbetsledareskolan

startade den 4 november sin andra årskurs i Höganäs. Skolan, som är en inbyggd yrkesskola, är öppen för arbetsledare och arbetsledareaspiranter från de nordiska ländernas keramiska industrier.

Den andra kursen har fått en något annorlunda utformning än fjolårets. Kemi och fysik är nytillkomna ämnen, och dessutom har antalet undervisningstimmar i matematik ökat. Dessa ändringar är helt i linje med de rön, som gjorts inom PA-rådet och genom Svenska Arbetsledareförbundets egna erfarenheter.

Utbildningen, som pågår i 14 veckor med

uppehåll en månad kring jul och nyår, inriktar sig nu på koncentrationsläsning, varigenom man hoppas på ett bättre resultat. Som lärare tjänstgör ett 30-tal ingenjörer och arbetsledare från bl.a. Höganäsbolaget, Upsala-Ekeby och Tegellaboratoriet i Stockholm. Studiebesök ingår i kursprogrammet med besök vid bl.a. Höganäsbolagets anläggningar i Bjuv och Skromberga samt Iföverken och Halmstads Järnverk.

Sju företag har till den andra kursen skickat sexton elever, därav två från Danmark. Från Höganäsbolaget deltar Sten Arvidsson, Karl-Axel Engström och Rudolf Schier, Höganäs, Per Erik Johansson och Erik Lennart Nilsson, Bjuv, samt John Lindqvist och Åke Åkesson, Skromberga.

Verkstadsskolan i Höganäs

intog vid höstterminens början efter testning genom PA-rådet 15 nya elever. Av dessa utbildas tre till snickare, tre till maskinarbetare och två till elektriker, medan sju elever ännu inte är slutgiltigt placerade. Andra årskursen har 15 och tredje årskursen 8 elever.

I arbetsförenkling och rationalisering

var under fem dagar i mitten av oktober en kurs anordnad för tjugotvå ingenjörer och arbetsledare. Kursen, som var förlagd till Bruksgården i Höganäs, bedrevs dels i föreläsningsform, dels som grupparbete, där eleverna fick i uppgift att förenkla vissa arbetsmoment. Nästa år planeras en liknande kurs i juni månad.

Bjuvs företagsskola

har man kallat den kursverksamhet, som startade i Bjuv den 1 oktober. Kursens mål är att ge nyanställd personal en orientering om Höganäskoncernens verksamhet samt kännedom om Bjuvsverkens tillverkning.

Femton elever har i 12 veckor under sammanlagt 48 lektionstimmar, fördelade på 2×2 timmar per vecka under arbetstid, genomgått följande kursplan: personal- och företagskännedom, egen keramisk tillverkning, arbetsstudier, arbetslagstiftning och arbetshygien. Lektionerna har varit förlagda dels till Bjuvsverkens matsal, dels till fabriken. Som avslutning på kursen företog man studiebesök vid Bolagets anläggningar i Höganäs.

Tjänstemän vid Bjuvsverken och Arbetsbyrån samt verkssköterskan har fungerat som lärare.

Industrielektriker

utbildar man sig till vid den treåriga kurs, som startade i höst i Hälsingborgs Yrkesskolas regi. Två elever från Höganäsbolaget deltar och kommer under utbildningstiden att utföra yrkesarbete inom Höganäsbolaget.

Kurs för instruktörer,

som skall ta hand om nyanställda arbetare och ge dem de första instruktionerna på den nya arbetsplatsen, startar under våren nästa år. Kursen avses pågå under tio dagar.

Utbildning av arbetsledare

kommer under två år att successivt ske på Arbetsledareinstitutet. Följande kurser är aktuella:

Förberedande arbetsledarekurs för aspiranter, som inte har erfarenhet som arbetsledare. Avser i första hand aspiranter från Keramiska arbetsledareskolan.

Kurs i arbetsledning för blivande arbetsledare och mindre erfarna arbetsledare.

Kurs för erfarna arbetsledare, som inte tidigare genomgått grundläggande teoretisk utbildning.

Konferens för äldre arbetsledare, som inte tidigare erhållit arbetsledareutbildning.

För arbetsledande ingenjörer

och chefstjänstemän arrangeras under 1964—1965 kurser parallellt med utbildningen av arbetsledare. Tio platser är reserverade under nästa år.

Frivillig utbildning

på fritiden bedrivs inom flera områden. Ca tjugo vid Bolaget anställda jugoslaver studerar svenska språket i ABF:s regi. Under ledning av ingenjörer på Centrallaboratoriet deltar tolv laboranter i laborantkurs. Fem elektriker genomgår certifikatkurs. En del tjänstemän genomgår företagsekonomiska kurser, ingenörskurser, språkkurser, kemisk fackkurs m.m.

Rolf Julin

Några av eleverna i Bjuvsverkens företagsskola finner tydligen formslagningen roande. Och på gott humör är också slagaren och huvudskyddsombudet Arne Rosqvist. T.v. ingenjör Nils-Erik Nilsson, en av elevernas lärare.

Bioteknologisk informationsträff i anslutning till 4 M-kampanjen

På Höganäsbolagets företagsnämnds sep-tembersammanträde diskuterades av en tillsatt kommitté föreslagna åtgärder i anslutning till 4-M kampanjen. En programpunkt, som man beslöt att genomföra, var en serie informationsträffar kring ämnesgruppen bioteknologi samt en del andra problem på arbetsplatserna. Till varje träff skall inbjudas utomstående expert som föreläsare inom sitt specialområde med efterföljande frågestund. Den första informationsträffen hölls i Höganäs gamla stadshus den 28 oktober. Föreläsare var Svenska Arbetsgivareföreningens expert på yrkeshygieniska frågor, civilingenjör Gideon Gerhardsson.

Då direktör K G Paulson hälsade välkommen, hade närmare 200 representanter för Bolagets företagsledning, driftsbefäl, konstruktörer, personal på Arbetsbyrån och inom skyddstjänsten tagit plats i stora salen.

Civilingenjör Gerhardsson belyste sedan med hjälp av ljusbilder på ett mycket instruktivt och lärorikt sätt begreppet bioteknologi. Talarlaren redogjorde för en mängd åtgärder, som siktar till en förbättrad arbetsmiljö och ökad trygghet på arbetsplatsen ävensom till bättre kondition och därmed större arbetsförmåga.

Efter gemensamt kaffebord visades 4-M kampanjens film "Maximum". R.E.

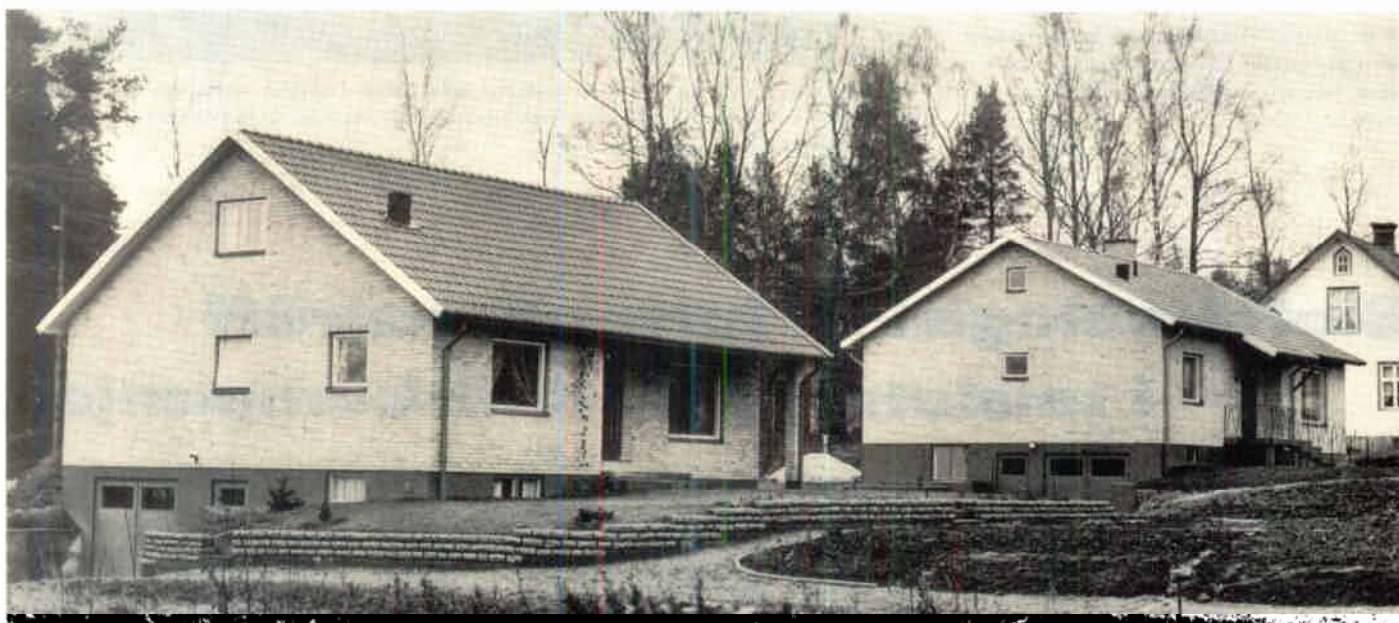
Vid den bioteknologiska informationsträffen i Höganäs gamla stadshus i september var Svenska Arbetsgivareföreningens expert på yrkeshygieniska frågor, civilingenjör Gideon Gerhardsson, föreläsare. Han ses här i talarstolen flankerad av direktörerna K G Paulson och K G Thafvelin, Höganäsbolaget.

Livligt på byggfronten i Baskarp

Det har varit livligt på byggfronten i Baskarp. I detta radhus, som blev inflyttningsklart för ett år sedan, bor fem familjer. Huset omfattar 3-rums lägenheter om 77 m² och 2-rums lägenheter om 65 m². Slip-Naxos hyr lägenheterna av Habo bostadsstiftelse.

Fru Inger, maka till truckförare Sören Sondell, och Ingela, åtta månader, förefaller att trivas i det nya radhuset.

Att bo i egen villa är idealet för många. I "Lillåkra" och "Solliden" bor familjerna Tore Johansson, lagerarbetare, och Karl Andersson, maskinskötare. "Lillåkra" omfattar 3 rum, kök och garage, bostadsyta 90 m². "Solliden" är något större: 4 rum, kök och garage, 103 m².

I denna 5-rumsvilla bor Slip-Naxos' driftschef i Baskarp, ingenjör Gösta Santesson. Slip-Naxos har subventionerat de tre egna hemsbyggena.

Fyra deltagare i skyddstjänstemännens höstmöte i Höganäs. Fr.v. ingenjör Nils Hallin, Höganäsbolaget, ingenjör Sven Olsson, Trelleborg, inspektör Bertil Klang, Mörrum, och inspektör C H Wik-Ljunggren, Halmstad.

S. gruppen av Sveriges skyddstjänstemän på höstsammankomst hos Höganäsbolaget

Södra gruppen av föreningen Sveriges Skyddstjänstemän hade den 30 oktober sin höstsammankomst, denna gång förlagd till Höganäs, där Höganäsbolaget stod som värd. Det var ett omfattande dagsprogram, som bjöds medlemmarna. Efter välkomsthälsning av direktör K G Paulson avklarades först en del interna föreningsangelägenheter. Yrkesinspektör David Boberg, Malmö, talade sedan om aktuellt på arbetarskyddsfronten. Efter lunch besåg man några av Höganäsbolagets nyanläggningar, bl.a. järnsvamps- och järnpulverfabrikerna, varefter yrkeshygienikerna vid Bolaget, ingenjör Nils Hallin och Egon Magnusson, demonstrerade olika metoder för att bekämpa industridamm. Besök i gruvbion avslutade en lärorik dag.

R.E.

Höganäsbolaget genomförde i november ånyo en frivillig och kostnadsfri influensavaccinering av personalen vid samtliga verk i nordvästra Skåne. T.h. ses ingenjör Ingvar Ingolff från läkemedelsfirman Pfizer i färd med vaccinering av en grupp anställda i Höganäs.

Litteraturorientering vid fruträff i Höganäs

Litteraturorientering gavs vid fruträffen i Bruksgården, Höganäs, av fil. mag. fru Elisabeth Ingvar, från Stadsbiblioteket i Lund, som här ses mellan fru Kitty Herneryd, t.v., och fru Anna von Hofsten.

Årets sista sammankomst för medlemmarna i Fruträffen vid Höganäsbolaget hölls i mitten av november i Bruksgården. Programmet omfattade denna gång litteraturorientering samt visning av pälsar och hattar. Lotterna i en tombola med vinster, skänkta av medlemmarna, slutsåldes bland de drygt 100-talet deltagarna i träffen och gav ett gott ekonomiskt bidrag till Fruträffens framtida verksamhet.

Fru Anna von Hofsten, som är sammankallande ledamot i Fruträffen, välkomsthälsade, varefter fil. mag. fru Elisabeth Ingvar från Stadsbiblioteket i Lund gav en initierad överblick av höstens bokflod med huvudvikten lagd på verk av inhemska författare. Fru Ingvar avtackades med blommor och tillhörande vas i keramik.

Efter landgång och kaffe vid trevligt dukade bord var det dags för mannekänguppvisning. Genom älskvärt tillmötesgående från NK i Malmö hade pälsar och hattar ställts till förfogande, och med fru Kitty Herneryd som sakkunnig konferencier presenterades pälsarna av mannekänger ur Fruträffens egna led.

Nordstrands Bokhandel i Höganäs bidrog med en bokutställning, demonstrerad av fru Anna-Lisa Wiklund, och på kaffebiljetterna utlottades tre av bokhandeln skänkta böcker.

Ökat konstintresse bland tjänstemännen i Höganäs

Intresset för höganästjänstemännens konstförening har ökat kraftigt de senaste åren. Då den sedvanliga konstutlottningen hölls i Bruksgården fredagen den 25 oktober, kunde konstföreningens ordförande Lars G Larsson hälsa en tätt packad publik välkommen.

Det var sju konstnärer, som denna gång utställde en varierande samling konstverk. Höganäsaren Eke Bjerén visade för första gången upp en stor samling olje- och temperamålningar, som tyder på ett stort kunnande trots konstnärens ungdom. Rolf Nordengren från Landskrona visade målningar från Ven och Erwin Andersson vackra naturvisioner i tjockt pålagda färgskikt.

Kaj Siesjös oljemålningar fascinerade genom sin oerhörda lyskraft i strama kompositioner i motsats till den danske grafikern Palle Nielsens dova och ångestmättade blad huvudsakligen från hans serie om Orfeus och Eurydike.

Örnsköldsviksskulptören Åke Lagerborg visade tennskulpturer, som beundrades bl.a. för utmärkt materialbehandling. Den danske "pottemåleren" Finn Lyngaard bidrog med keramik i originella former och glasyrer, som värdesattes av en sakkunnig publik.

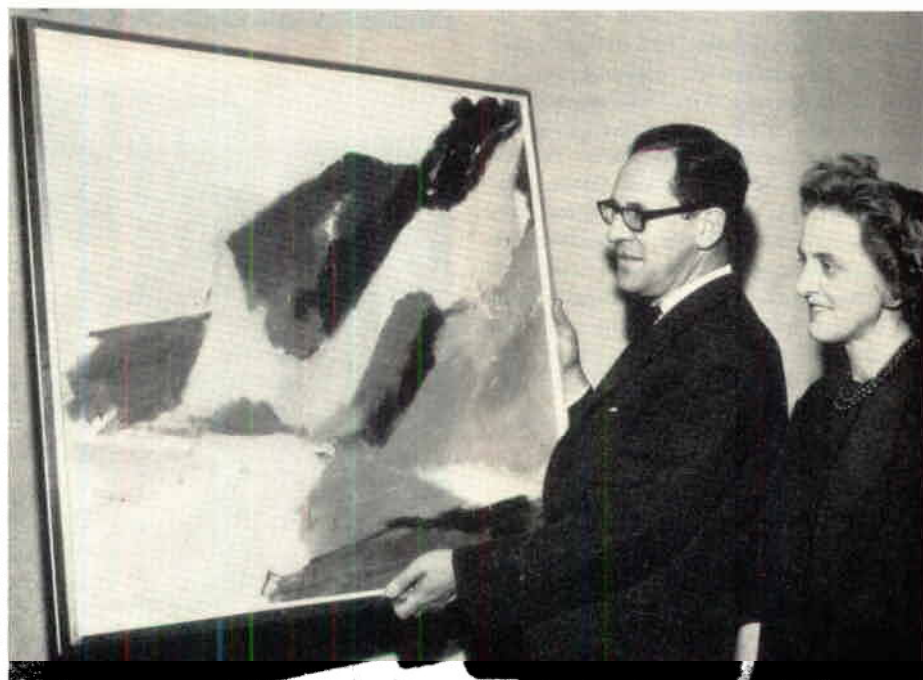
Sedan konstföreningens ordförande givit en kort presentation av konstnärerna, snurrade Fru Fortuna, dvs. fru Dagmar Hartlow, på tombolahjulet och drog lott nr 69, som gav ombudsman Lars Gewalli möjlighet att

gå hem med ett konstverk för 900 kronor. Han valde "Largo" av Rolf Nordengren. Som nummer två tog ingenjör Lars Gutke en tennskulptur av Åke Lagerborg. Tredje priset gick till intendent Knut Aronsson — en

tavla av Nordengren. Fröken Chrissi Rosenkvist valde "Arbete IV Blå" av Kaj Siesjö och förman Harry Magnusson "Komp. Gråsvart" av samme konstnär. Sammanlagt 18 vinster utlottades.

Lars G Larsson

Ombudsman Lars Gewalli hade för andra gången turen att vinna högsta vinsten i Höganästjänstemännens konstlotteri. Tillsammans med sin maka valde han "Largo" av Rolf Nordengren.

RAGNAR BLOMQUIST

en märkesman i den skånska
kol- och lerindustrins historia

Den 10 augusti lämnade Ragnar Blomquist det jordiska. Han intar en framskjuten plats bland de män, som på ledande poster outplånligt skrivit sina namn i Höganäsbolagets och dess föregångares historia.

Ragnar Blomquist föddes i Lovö församling den 10 januari 1878 och var således vid sin bortgång över 85 år. Han utexaminerades som civilingenjör vid Tekniska Högskolans fackavdelning för väg- och vattenbyggnad 1901. Blev löjtnant i väg- och vattenbyggnadskåren 1907, kapten 1915, major 1927 och överstelöjtnant 1940. Han anställdes vid Stockholms stads gas- och elektricitetsverk 1901, var arbetschef för gasverkets nybyggnad vid Värtan 1908—11 och överingenjör vid Gasverket 1911—25. Sistnämnda år kallades han till verkställande direktör i Höganäs-Billesholms AB.

När Ragnar Blomquist tillträdde denna befattning, befann sig företaget i ett ömtåligt ekonomiskt läge. Det fordrades krafttag för att rädda företaget. I en nödvändig genomgripande rationalisering var det tydligt, att många åtgärder ofrånkomligt också kom att gå ut över de anställda av alla kategorier. Ragnar Blomquist blev helt naturligt en mycket omtalad man, om vilken det ofta sades, att han var en hård man. Det är inget tvivel om att han tog hårda tag, då han fann så nödvändigt. Men mest fordrande var han mot sig själv. Och i sitt handlande hade han alltid företagets bästa för ögonen. Det visade sig också framdeles, att hans åtgärder var riktiga. Då han år 1935 lämnade chefskapet för Höganäsbolaget, kunde han till sin efterträdare, dir. P. Eg. Gummeson, överlämna ledningen för ett uppåtgående företag.

Efter de tio åren i Höganäsbolaget blev Ragnar Blomquist verkställande direktör i Livförsäkrings AB Thule och sedermera också i Försäkrings AB Skandinavien m.fl. försäkringsbolag. Vid krigsutbrottet 1939 kallades han till chef för Statens Krigsindustrier. Han var även ordförande i 1940 års krisrevision 1941—1943 (sedermera sakrevisionen), ordförande i Skattebetalarnas Förening 1944—1952 samt ledamot av ett flertal industristyrelser och föreningar. Sedan 1935 var han ledamot av Ingenjörsvetenskapsakademien.

Fabriksarbetare Henry Hansson, sedan många år ordförande i Höganäs stadsfullmäktige och på Ragnar Blomquists tid arbetarnas huvudförhandlare, ger följande bild av Ragnar Blomquist under dennes Höganäs-tid:

— Ragnar Blomquist kom till Höganäs som

Denna målning av dir. Ragnar Blomquist är ett av de bolagsporträtt, som pryder representationsvåningen i Bruksgården, Höganäs.

chef för ett företag, som hade ett i flera avseenden bekymmersamt läge. Såväl fabriksdriften som gruvsdriften hade, väl närmast beroende på teknisk efterblivenhet, kommit att bli föga lönsamma. Det var därför en angelägen uppgift för den nyutträdande direktören att rätta till detta förhållande genom rationaliseringsåtgärder, vilka bl.a. medförde inskränkning eller nedläggning av verksamhet, som var förlustbringande. Eftersom Bolagets ekonomiska ställning vid denna tidpunkt var svag — aktierna stod vid något tillfälle i bottenläget 35 kronor per styck — var det naturligtvis en ganska krävande uppgift att skaffa fram det för upprustningen nödvändiga kapitalet.

Numera, i historisk belysning, är det väl klart, att det krävdes hårda tag för att vända utvecklingen. Och hårda tag var det sannerligen. Det blev en långvarigt svår tid för de anställda: avskedanden för hundratals och endast jobb varannan vecka för de kvarvarande. Någon arbetslöshetsförsäkring fanns ju inte då, och andra samhälleliga åtgärder var mycket diskutabla. Självläkning var receptet.

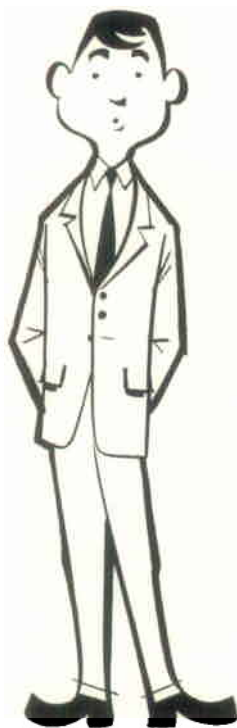
Till Ragnar Blomquists heder må sägas, att

han såg om sitt hus på alla områden, och därför drabbades inte enbart arbetarna. Mina minnen av Blomquist, grundade på personliga kontakter vid avtalsförhandlingar och andra tillfällen är, att han visserligen var en hårding men också rättvis i så måtto, att han gärna rättade till misstag, då han blev uppmärksamgjord på sådana.

Till sist en historia, som nog är okänd för de flesta och som visar, att Ragnar Blomquist också hade sinne för humor. Bland alla andra åtgärder, som Blomquist krävde, var upphörandet av gruvarbetarnas fria arbetstid och införandet av lagstadgad 8-timmarsdag. Det var en svår fråga, och därför hade Blomquist sammankallat gruvarbetarna i hela distriktet till ett stort upplagt möte i numera gamla stadshuset i Höganäs för information om saken. Extratåg var anordnat från övriga platser. Detta stannade på linjen mitt för Gustaf Adolfs schakt, och därifrån tågade resenärerna med B. i spetsen i en lång procession till möteslokalen. På vägen dit säger Blomquist: En sak fattas i den här demonstrationen! Vad då? frågar någon. — Jo, ett standar med inskriptionen "8 timmars arbetsdag".

Höganäsbolagets försäkringsskydd

**En
kort
orientering**

Vad vet Medelsvensson egentligen om försäkringar?

I vårt moderna samhälle intar olika former av försäkringsverksamhet en så central plats i det allmänna medvetandet, att någon närmare definition av begreppet försäkring knappast kan anses erforderlig. Trots detta kan emellertid konstateras, att den enskilde så gott som endast i undantagsfall har något klarare begrepp om de fundamentala principer, om de regler och om den rättspraxis, som ligger till grund för verksamheten. Man kan här träffa på hela skalan av uppfattningar alltifrån den besvinkes övertygelse att lika lätt som det är att teckna en försäkring, lika hopplöst svårt är det att vid behov få ut någon skälig ersättning, ända till tanken hos den blåögde optimist, som är övertygad om att allt vad han själv anser sig vara berättigad till i form av olika ersättningar, det kommer naturligtvis också försäkringsbolaget att efter hans uppmaning betala.

I själva verket följer försäkrings- och ersättningsfrågorna samma strikta regler som t.ex. schackspelet. Liknelsen kan anses motiverad, om man konstaterar, att inte bara ett avancerat matematiskt underlag gömmer sig i båda fallen bakom det, som synes ske, utan likaledes att — trots detta — svårlosta problem ibland kan uppstå på grund av snart sagt ändlösa kombinationsmöjligheter vid den praktiska tillämpningen.

Moders Svea är inte intresserad

Svenska Staten har som bekant i princip inga försäkringar inom sina olika verksamhetsområden eller för sin egendom. Staten står med andra ord självrisk, vilket naturligtvis med hänsyn till dess förmåga att själv ersätta uppkomna förluster utan att detta nämnvärt förmärkes i den normala gigantiska miljardrullningen, får anses som en rent praktisk och även i övrigt acceptabel princip. Ett ytterligare skäl är den stora riskfördelningen över hela landets yta. Endast en jättekatastrof skulle väl kunna medföra ersättningar i storlek med premierna totalt för tänkbara försäkringar.

Näringslivet av annan uppfattning

Men om alltså Staten har råd och anledning att "chansa", kan detta knappast sägas vara förhållandet varken för de enskilda underavdelningarna inom näringslivet, t.ex. industri, handel, sjöfart, lantbruk osv. eller — ännu mindre — för de enskilda familjerna och individerna. Därför har också en modern, expanderande storindustri, för att nu hålla oss inom våra egna ramar, efter noggranna beräkningar som en skyddsmur byggt upp omkring sig ett försäkringsskydd, ägnat att i förekommande fall kompensera förluster uppkomna genom skador med ty åtföljande driftsinskränkningar, minskad leveranskapacitet, ökade konkurrenssvårigheter etc. En noggrann avvägning mellan å ena sidan storleken av tänkbara risker och deras eventuella konsekvenser samt å andra sidan vad man i de olika fallen kan anse vara skäligt att satsa i form av årliga premier, ligger härvid till grund för den Försäkringsplan, som underställes verkställande direktören och som med vissa årliga justeringar reglerar hela denna sida av ett storföretags ekonomiska planläggning.

Försäkringsplanen,

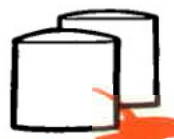
som nu snart i starkt omarbetat skick kom-

mer att tillställas alla därav berörda parter, utgör en inventering av sådana försäkringsbara skador, som kan tänkas drabba företaget samt de häremot beslutade försäkringsskydden, dessas utformning, värderingsgrunder m.m.

På grund av bolagets mångskiftande verksamhet och intressen är bl.a. följande risker helt eller delvis täckta genom försäkringar:

brandskada (inkl. explosions- och stormskador),

skada genom utrynnande smälta,

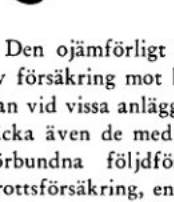
skada på cisterner med innehåll,

skogsbrand,

maskinskada,

inbrott och rån, skadeståndsskyldighet, ("ansvarighets-skador"),

skador på och genom motorfordon av olika slag,

transportförsäkring.

Den ojämförligt viktigaste posten utgöres av försäkring mot brandskada. Denna är redan vid vissa anläggningar utbyggd att direkt täcka även de med ett oförutsett driftsstopp förbundna följdförlusterna, s.k. brandavbrottsförsäkring, en form, som Bolaget senast vid branden i Klinkerfabrik 4 i Skromberga den 3 mars 1963 hade god användning för.

Panta rei — allting flyter!

Så långt är allt gott och väl, men på grund av såväl företagets expansion — med därav följande nya försäkringsrisker, som mera "normala" försäkringar i t.ex. lagerhållning, maskinpark, motorfordonsbestånd osv., sker ständiga förändringar av värdet på och i olika anläggningar, förändringar, som smidigt

måste följas upp och återspeglas i såväl ändrade försäkringsbelopp som premier. Detta fordrar i sin tur en vaken och aktuell rapportering till försäkringsbolaget, så att dels premier inte i onödan utbetalas för risker, som i verkligheten inte längre finns och att dels nytillkomna risker verkligen genast täcks genom erforderliga försäkringar.

Detta är, naturligt nog, ett svårt kapitel att i praktiken felfritt genomföra och kräver bl.a. en intresserad medverkan av driftsingenjörerna för att rätt fungera.

"Flytande försäkring"

Ett sätt att till en del överbrygga detta problem utgör den nu hos oss på flera håll införda försäkringsform, som kallas för "flytande". Den innebär i sin renodlade princip följande, varvid vi som exempel kan taga anläggningarna inom den metallurgiska produktionen, bestående av järnvamps-, järnpulver- och ALUMO-verken, vartdera i sin tur uppdelat på mindre enheter, låt oss säga sammanlagt ett 10-tal byggnader av olika slag. Tidigare fanns för var och en av byggnaderna med innehåll ett särskilt brandförsäkringsvärde, för säkerhets skull tilltaget så pass i överkant, att tillfälliga förändringar, smärre lagerökningar o.dyl., utan vidare också skulle vara täckta av försäkringsbeloppet. Det blev alltså i detta fall summa 10 "säkerhetsmarginaler",

var för sig motiverad, men sammanlagt representerande ett värde långt högre än vad som någonsin motsvarade verkligheten.

Den flytande försäkringen innebär, att man slår samman alla 10 värdena till ett enda belopp, vilket försäkras med en enda gemensam säkerhetsmarginal, som alltså kan göras betydligt snävare än summan av de 10.

Höganäsbolaget som hyresvärd ur försäkringssynpunkt

Bolagets bostadsfastigheter är brandförsäkrade (med tillhörande inbrotts- m.fl. former). I händelse av t.ex. eldsvåda får sålunda *Bolaget* ersättning för liden förlust i form av helt eller delvis skadad byggnad, *men inte* hyresgästen. Bolagets hyresgäster — i regel våra egna anställda — har således att i eget intresse gardera sig med egna s.k. hemförsäkringar, numera omfattande inte endast brand, utan även andra behövliga former, t.ex. inbrott-, vattenledningsskade-, cykelstöld, osv. allt efter vars och ens tycke och smak. Hyresgästens lösöre, som skadats av brand, oberäknad utströmning av vatten från ledningssystem (t.ex. värmelement) eller av andra orsaker, som inte direkt kan påvisas vara orsakade av

Bolaget-hyresvärden på grund av uppenbar vårdslöshet eller dylikt, kan sålunda aldrig ifrågakomma som ersättningsobjekt, när det gäller Bolagets försäkring av bostadshusen. Man skulle tycka, att ingen tvekan borde kunna råda härom, men upprepade hänvändelser till försäkringsavdelningen i dylika fall visar, att så dessvärre inte är förhållandet.

Försäkringsavdelningen

handlägger de ärenden, som faller under hittills omnämnda försäkringsformer, och har direktör K Thorstensson som närmaste chef. Ett undantag utgör dock sjö-, luft- och landtransportskadorna, som sorterar under Orderkontoret. Gemensamt för dem alla är, att de gäller Bolaget som juridisk person och alltså inte den enskilde (med undantag för ansvarighetsförsäkringen). Att Höganäsbolagets nuvarande storleksordning och därav betingade omfattning av dess försäkringar väl motiverar ett centralt organ för handläggning, kontroll och kontakter med försäkringsgivaren torde bl.a. framgå av att t.ex. brandförsäkringsbeloppet per 1.6.1963 uppgår till 332 575 000 kr.

Anställdas försäkringsskydd

Härutöver kan för fullständighetens skull nämnas, att de anställda i denna sin egenskap personligen är föremål för försäkringsskydd i åtskilliga andra former utöver ovan nämnd ansvarighetsförsäkring. Bland dessa försäkringsformer, vilka av olika anledningar faller helt utanför försäkringsavdelningens ram, märks t.ex. yrkesskadeförsäkring, tjänstepensionsförsäkring, grupplivförsäkring (i viss utsträckning) m.m. samt olika former av försäkring under tjänsteresor, som t.ex. reseolycksfalls-, resgods- och reseansvarighetsförsäkring. Dessa senaste nämnda reseförsäkringar handlägges naturligt nog av personalavdelningen.

Allan Jungbeck

Gruvkarlar i Bjuvs gruva på uppskattat fabriksbesök

Ett av gruvarbetarna uppskattat initiativ var den visning av fabriksdriften vid Bjuvsverken, som arrangerades första lördagen i december. Produktionen är där i full gång till kl. 11 denna veckodag. Ett 40-tal gruvkarlar begagnade sålunda tillfället att under sin arbetslediga lördag följa den i gruvan brutna lerans förvandling till färdig produkt.

Man samlades i Bjuvsverkens matsal, där ing. Eric Elgebrant redogjorde för produktionsgången i tillverkningen. Samtidigt framfördes vikten av ett högklassigt råmaterial.

Efter genomgången av fabriken avslutades det interna besöket vid kaffeborden med utbyte av synpunkter och erfarenheter. R.E.

En grupp gruvkarlar studerar en av Bjuvsverkens eldfasta produkter. I mitten fru Maica Edvinsson, anställd på gruvkontoret vid Schakt III.

Grub och bruksläkare i Höganäs

En gång i tiden erhöill de anställda vid Höganäsbolaget liksom vid andra industrier i motsats till idag en del av sin lön i form av naturaförmåner av olika slag. Fri läkare och medicin var en sådan förmån, som avvecklades i början på 1930-talet. Arkivföreståndare Thyra Lindberg berättar här om gruv- och bruksläkarna i Höganäs genom tiderna och om deras omfattande verksamhetsfält.

Doktor bekostar patientens medicin

Johan Göthar Kinberg, född den 6 juni 1765, var den förste i raden av bruksläkare. Han anställdes år 1800 med en årlig lön av 200 Rd Rgs. Vid nästa års bolagsstämma lämnar han en redogörelse för sitt arbete under det gångna året och begär löneförhöjning. Han får 300 Rd Rgs men skall för denna summa också själv bekosta all nödig medicin för sina patienter.

1804 härjade en svår sjukdom bland gruvarbetarna, och doktor Kinberg får mycket arbete och dryga kostnader för medikamenter, varför han tilldelas en gratifikation på 30 Rd Bco. Fyra år senare inlämnar han ett Memorial till Herrar Styresmän, där han klagar över sina dryga utgifter för medikamenter. Befolkningen har ökat och medicinpriserna har fördubblats. Han får därför ett särskilt anslag på 100 Rd Rgs per år för medikamenter.

1810 ber han, att hans lön, som utgått i Riksdaler Riksgäld, istället skall utgå i Riksdaler Banco. (Vid denna tid förhöll sig värdet mellan Riksgäld och Banco som 1:1½.) Denna hans begäran avslås, men han får en gratifikation på 100 Rd Rgs för det löpande året.

Doktor Kinberg fortsätter oavbrutet att inlämna memorial med begäran om löneförhöjning eller större anslag för medikamenter. Ibland får han anslag, ibland en liten gratifikation, men först 1819 en löneförhöjning, 50 Rd Rgs per år.

Ödmjuk bön om löneförhöjning

Efter 10 års tjänst inlämnar doktor Kinberg följande Memorial till Herrar Bolagsintressenter:

Aller Ödmjukaste Memorial!

Tio jämna år äro nu förflutne, då jag som Läkare betjenat de Sjuke wid Stenkolsverket Gustaf IV Adolph.

Alla Skiften under samma lilla period äro bekante, hvarunder tidernas beskaffenhet i afseende på Lifsmedel m.m. dagligen stiga i pris: föranlåter mig anhålla om påökning på Lönen, så framt jag icke skall komma i alt för stor förlägenhet. Min lilla årliga Lön

200 Rd Rgs är ganska otillräcklig; hvarföre jag finner mig nödsakad ödmjukast begära densamme uphöjd till banco, och Som Medicamenter betalas i år med lika mycket i banco, som de förlidna år kostade i Riksgälds anskall jag ödmjukast, att de 30 Rd Rgs som äro årligen anslagne till medicamenter äfven blifva till banco förhöjde.

Av denne orsak jämte belägenhet, hvaruti tidens dyrhet försatt mig, vågar jag ödmjukast utbedja mig den förmonen att för detta halfva förflutna året må mig äfven tillgodo räknas och förunnas, hvad som i Penninge tillökning Högt Respektive Herrar Stenkolsgrufvans Intressenter höggunstigt tackes mig bevilja och anordna.

Stenkolsgrufvan Gustaf Adolph
Joh. G. Kinberg

den 9 Julii 1810

Febersjukdomar och epidemier härjar i Höganäs

Från hans memorial efter ytterligare 10 års tjänst får vi en bild av hur febersjukdomar och epidemier gick härjande fram över bygderna.

Ödmjukaste Memorial 22/7 1820

Uti de senare åren, då Stenkolsverket blifvit mera utvidgat och folkmängden årligen ansenligt ökad, men priserna på lifs- och läkemedel snarare stigit än fallit i dyrhet, hafva Högvälborne Herrar Grufintressenter i samma mån haft mig i nådig åtanka med en årlig discretion, hvarmed jag äfven nu vågar anhålla blifva gynnad.

Om jag får äran inberätta: Har efter vanligheten ifrån detta årets början till dato varit mer än 150 gånger som Kolhuggare blifvit sjuke, dels av utvärtes Skador, dels invärtes sjuke utan feber; likaså mer än 90 gånger som Gruvgrossar varit sjuke af utvärtes Skador eller invärtes sjuke utan feber, i synnerhet under samma tid, som oblida Udet så skickat, att en omgångsfeber (epidemi) rätt ofta förenad med nervfeber och frossor och s.k. Kallfeber grasserat, hvaraf febersjuke varit 13 manspersoner, 48 Gruvgrävare, 42 Qvinnor, 14 Pigor eller flickor och 73 Barn.

Af desse ha blifvit ett offer för Döden:

6 Manspersoner, 3 gamla äncor, 3 Hustrur och 8 små eller späda barn.

Då de tillfrisknade se tillbaka på sitt ömkliga sjuka tillstånd, välsigna de de Höga Herrar Styresmän, Hofmarskalken och Riddaren m.m. Högvälborne Herr Grefve Ruuth samt Wälborne Herr Major Gram, som haft om dem så mycken omsorg och öm omvårdnad, hvarförutan många fattige och värnlöse bland dem skulle förgåtts af vanmakt, vanskötsel och nödvändige behof, samt ökat de dödas antal. Väl hafva välgärningarna emot de sjuke orsakat Kolverket mycken kostnad, äfven Herrar Styresmän, dock af deras egen godhet: — men äro också nu många dugliga och raske arbetare iständsatta att göra sitt arbete och sin tjänst.

Att uti en så sjuklig och vidrig tid flerfaldigt mera medicamenter åtgått än vanligt, är en kostnad hvartill jag är skyldig: men som jag likväl hoppas att Högvälborne Herrar Gruf Intressenter Höggunstigt med ett välgörande skärskådande ompröfvar, mig till förmån, hvarpå jag ödmjukast afvaktar ett högst Gunstbenäget Svar och Bifall.

Med djup wördnad har jag äran framhärda
Högvälborne o.s.v.
Johan Göthar Kinberg

Doktor Kinberg själv offer för grasserande mässling

Den 15 mars året därpå föll doktor Kinberg själv offer för den då grasserande mässlingen och avled den 15 mars 1821, vilket framgår av följande brev, skrivna av gruvingenjör Stawford.

Brev från Stawford (Ur Stawfords Copy Book, XIV)

Stenkohl Grufvan den 11 Febr. 1821

S.T.
Herr Doktor etc., etc.
I Hallenius
Helsingborg

Min Heders Bror!

Förlåt mig, om jag faller dig besvärlige i min anhållan som jag hoppas Du vill göra

mig til villjas med så fort det låter sig gjöra.

Saken är den! Här, såväl vid Grufvan som uti Socken är en så stark sjukdom som de kallar väl för Mässlingen, men så många dör deraf, att jag fruktar det kan vara en beredning til någon smittsamme Sjukdom, eller Illarted feber. Doctor Kinberg har liggadt sjuk 6 veckors tid och således kan intet komma ute för att se efter eller ordinera någon-ting för dem; Äfven önskar jag på Grufvans vägnar Broder ville ordinera Någotning för honom, äfvenledes vid samma tillfälle. Med fullkomlig förhoppning att Kära Bror neka intet uppfyllande af min önskan, har jag nöjen teckna

etc., etc.

T.S.

Ur brev till de la Gardie den 15 mars 1821:

— — —

Närslutna rapport eller avskrift därav har jag tagit mig friheten att skicka Herr Generalen m.m. varav synes, huru många som äro sjuka till största delen gossar i mässlingen. Många barn såväl över hela socknen som vid Gruvan hava dött. Förliden vecka var det 16 lik i Väsby socken, och doktor Kinberg har varit sängliggande sjuk i sju veckor, och jag tror knappast, att han någonsin kommer upp igen. Till Doktor Hallenius har jag skrivit brev med bud till Hälsingborg, och han har lovat att komma, om det är möjligt, men han kan inte nämna dagen, emedan så många äro sjuka i staden, där han är ensam läkare. Jag skall därför med lördagens post anhålla, att Herr Baron och Landshövding Klinteberg torde beordra hit en läkare.

Jag skall nu blott bedja om förlåtelse för

att jag upptager så mycket av Herr Generalens tid och hoppas, att om möjligt någon hjälp skall komma snart, och har nåden framhärda

Ödmjukaste tjänare
T.S.

PS — Just som jag skrev mitt namn under ovanstående, fick jag bud, att Doktor Kinberg låg för döden, och innan jag hann fram till hans hus, hade han stilla avlidit kl. 3 e.m.

Året efter doktor Kinbergs bortgång anställdes *Anders Emanuel Gillman*, född den 17 sept 1792 och död den 17 januari 1863.

Vid läsning av protokoll från denna tid frapperas man av hur sällan bruksläkaren omnämns. Ett skäl därtill är, att ju längre fram i tiden man kommer, desto knapphändigare och striktare blir protokollen. Endast viktiga — men för efterkommande generationer — en aning stela och opersonliga detaljer nedtecknas. Ett annat skäl kan vara, att Gillman var en man, som inte gjorde så stort väsen av sig. Medan man nästan varje år är säker på att finna Kinbergs anspråk på förbättrade villkor, blir man förvånad, när man finner ett sådant från Gillman. Några små detaljer finns dock att notera:

Så finner vi, att doktor Gillmans lön år 1825 var 333 Rd Bco samt fri eldbrand. Vi finner också några anteckningar från 1827 om att två gruvarbetare har dött i nervfeber och att smittkoppor grasserar vid verket, där alla nödiga anstalter har företagits. Vi finner också en förteckning över vissa familjer som

är i behov av gratis tilldelning av bröd från bolaget.

Apotek i Höganäs

Doktor Gillman ivrar också för att ett apotek skall inrättas i Höganäs och förhandlingar fördes med fru Hammar, som innehade ett apotek i Hälsingborg. År 1850 inlägger doktor Gillman en ansökan om avsked på grund av ohälsa samt om pension. 13 år senare avled han. Hans änka inlägger en ansökan om att få behålla en del av sin mans pension och får som förmån samma kvantitet kol som under sin mans tid.

I april 1850 ansökte Stenkolsverket hos Kungl. Maj:t om tjänsteårsberäkning för läkaren i "Kulla nya Distrikt" vilket beviljades, men tydligen dröjde det till 1854, innan Bolaget fick egen läkare igen.

I de kyrkböcker, som finns tillgängliga, och i arkivets handlingar finns inget som helst beträffande läkare åren 1851—1854. Troligen har Stenkolsverket fått nöja sig med den hjälp, som den sjuke och pensionerade doktor Gillman, med biträde av medicine kandidater, kunde lämna.

Åren 1854—1856 uppehölls tjänsten av med. kand. *Olof Petter Engström*. Han blev med. lic. år 1856, 38 år gammal, och flyttade då från Höganäs, eftersom han tyckte lönen var för liten.

Från 1855 års bolagsstämmoprotokoll ser vi, att Stenkolsverket var redo att höja doktorslönen upp till 1 000 Rd Rgs för att få en duktig läkare.

Året därpå anställdes den då 31-åriga *Jo-han Didrik Fredriksson*, och han stannar kvar i 16 år. Han får i lön 3 Rd pr dag = 1 095 Rd pr år samt 40 Rd Rgs om året i ersättning för ljus och 500 kub.fot kol nr 1 och 400 kub.fot nr 2, fritt hemkört, samt rätt att köpa spannmål till gångbart pris och att få den fritt hemkörd.

Från hans tid som läkare får vi veta, att år 1869 hade Höganäs Bruksförsamling 2 370 invånare, och de följande åren höll sig befolkningssiffran däromkring.

Från 1871 finns en anteckning om att 79 personer i församlingen var skyddskoppypade.

Albert Jacob Nicolaus Fehrlund efterträdde 1872 Fredriksson som bruksläkare. Han erhåller samma lön som sin företrädare, men redan året därpå begär han löneförhöjning. Redan efter 3 års tjänst säger han upp sig, ty han har blivit utnämnd till stadsläkare i Karlshamn.

Kolera bekämpades med mineralsura rökningar

Under doktor Fehrlunds tid utbröt den stora koleraepidemin i Höganäs. Man bekämpade koleraen bl.a. med mineralsura rökningar av pulver bestående av sönderstött renad salpeter blandad med vitriolsyra.

År 1873 lämnas också div. råd och an-

Det s.k. lerhuset, Höganäs första apotek och läkarebostad, uppfört 1798. Huset ligger bakom Öresundsskolan vid Väpnaregatan.

I denna byggnad hade dr. Gustaf Alling bostad och läkarmottagning. Den låga tillbyggnaden utgjorde väntrum. T.h. en del av den fastighet, där Höganäs Museum i dag residerar. Innanför det nedersta fönstret hade dr. Anders Nyman på sin tid läkarmottagning.

visningar för att förhindra kolera och andra smittsamma sjukdomar.

Man varnas för att gå ut på morgonen på fastande mage, att sova nattetid för öppet fönster. Man skall bibehålla en lugn sinnestämning, ty erfarenheten lär, att sjukdomen mindre ofta angriper den oförfäradе mänskovanen än den klenmodige. Om man under koleratider, isynnerhet vid kall och fuktig väderlek, känner sig nedstämd och opasslig, skall man en till två gånger om dagen taga en halv matsked malörtsbrännvin eller ett glas gott portvin. Vid illamående gnides magen med en blandning av en junfru brännvin och en matsked finstött starkpeppar.

Följande rekvisition till Sundhetsnämnden visar att råden följes:

40 kannor Cognac, 560 kannor Portvin, 300 kannor Brännvin, 10 fl Sherry och Rödvin, 260 1/4 flaskor Champagne.

Då bolagsstyrelsen ansåg, att de täta läkarombytena var till skada för sjukvården, beslöt man att ingå till Sundhetskollégium med förfrågan om att ett provinsialläkardistrikt med station vid Bruket kunde inrättas. Kongl. Sundhetskollégium meddelade emellertid, att man inte kunde föreskriva en provinsialläkare att på samma gång vara bruksläkare, varför platsen som bruksläkare utannonserades i Posttidningen.

Tre läkare svarade på annonsen: doktorer-

na Gernandt, Nilsson och Brodin, av vilka *Anders Kristian Gernandt* utsågs till bruksläkare.

Vid sin utnämning till bruksläkare var doktor Gernandt 56 år gammal, och han upprätthöll befattningen i 18 år till sin död 1893.

Doktor Gernandt var tydligen en modern läkare, varom hans förslag att anordna varma bad i sjukhuset vittnade. Han vidtog även i god tid åtgärder för att bekämpa en befärad kolerafarsot. Hans kostnader härför belöpte sig till nära 1 000 kr, ett belopp som Styrelsen godkände utan vidare.

Doktor Gernandts åtgärder för bekämpande av farsoten har en helt modern prägel, och tydligen lyckades man bekämpa begynnande farsoter i tid. I sina ofta förekommande rapporter om hälsotillståndet i bruksförsamlingen rapporterades endast spridda fall av scharlakansfeber, mässling och nervfeber.

Högt födelsetal i bruksförsamlingen

I sin rapport år 1879 skriver doktor Gernandt bl.a. "— Födde under året 98. Anmärkningsvärt är det stora antal barn som födas inom Bruksförsamlingen och som 1/3 överstiger den inom de övriga nio till Distriktet hörande församlingar på lika stor folkmängd. Antecknade sjuka hava utgjort 900 och

döda 38 eller 4,2 % sjuka och 1,4 % döda av hela befolkningen."

År 1889 föddes 128 levande barn och avled 48 personer. Mantalsskrivna vid årets början var 3 171 personer. En kolhuggare blev ihjälslagen i gruvan, och en blev ihjälstucken av sin kamrat.

Anders Nyman var en av de åtta, som sökte platsen efter doktor Gernandt, och han erhöll den från oktober 1893. Han uppehöll tjänsten till 1915, då han slutade för att tillträda en tjänst som provinsialläkare.

Desinfektionsugn besegrar difteri och scharlakansfeber

Under doktor Nymans tid anskaffades en desinfektionsugn, och det rapporteras att tack vare denna och de övriga kraftiga åtgärder som vidtagits har man besegrat en envis difteriepandemi och fått slut på en begynnande scharlakansfeberpandemi. Man utvidgar sjukstugan och inköper ett hus, som skall begagnas som bostad åt familj, som hastigt insjuknar i smittsam sjukdom.

År 1896 höjes doktor Nymans lön till 2 500 kr per år.

1904 beviljar Styrelsen ett anslag på 10 000 kr för byggande av ett nytt epidemi-sjukhus, ty åren förut har både nervfeberpandemi och scharlakansfeber härjat.

Krafttag mot tuberkulos

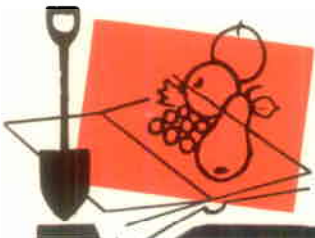
Doktor Nyman tar även krafttag mot den förhärjande tuberkulosen och föreslår utdömande av gamla arbetarbostäder och byggande av nya, att bolagets kreatursbesättning skall vara tuberkelfri och att mjölkförsäljningen skall överses.

1903 utbröt en svårare nervfeberpandemi i bruksförsamlingen. Doktor Nyman misstänkte, att vattnet från gruvan var smittförande. Genom kringkörning tillhandahölls dricksvatten, som inte kom från gruvor i drift. En extra läkare och tre extra sjuksköterskor anskaffades, och snart hade man epidemien under kontroll. Detta år hade bruksförsamlingen en befolkning på något över 4 500 invånare, varav största delen föll under bruksläkarens fria vård.

Doktor Nymans efterträdare var doktor *Gustaf Alling*, som var bruksläkare 1915—1947. Se artikel om denne i föregående nummer av "Brännpunkten". Jämsides med dr Alling var också dr Hakon Widding bruksläkare 1929—1937. De uppdelade sin praktik så, att den förre hade hand om de kirurgiska och den senare de medicinska fallen.

När dr Alling lämnade tjänsten som bruksläkare, efterträddes han av dr Stig Jonés den 15 juli 1947. Denne kunde öppna sin klinik i moderna lokaler i det samma år invigda Centrallaboratoriet. Dr Jonés stannade till 1958, och sedan var dr Wilhelm Hellsten bruksläkare under fyra år. Från och med hösten 1962 upprätthåller dr Arild Norberg befattningen.

Thyra Lindberg

VETERANER som slutat sin tjänst

Populär gruvarbetare

John Andersson
Nyvång

Vem är mera känd i Nyvång än "Lille John" — John Andersson, 67? I nära ett halvsekel har han följt med utvecklingen av samhället och blivit ett med detta.

— Jag är "lunnapå", dvs. dagens ljus såg jag första gången i universitetsstaden Lund, berättar Andersson. Några studier efter folkskolan blev det dock inte för mig. Jordbruket gav mina första förvärvade slantar. 1915 dök jag upp i Nyvång för att bli gruvarbetare. Det var från början inte min mening att stanna vid detta jobb, men det fria arbetet och de bussiga gruvfogdarna, som växt fram ur arbetarstammen, skapade trivsel. Och så blev jag gruvdriften trogen i 48 år. Under den tiden har jag arbetat under fyra övergruvfogdar.

Efter ett år på gamsen gick jag igenom graderna till kolhuggare, men linbaneläggning blev snart min sysselsättning. Det är många mil linbana jag varit med om att lägga upp under jord. Jag nämnde trivsel i arbetet. Utan tvivel var det på något sätt trivsammare på den tiden, då kolen högs för hand med hacka. Det blev mera stress i och med mekaniseringen.

Så kunde det vara intressant att räkna ut, hur många mil man traskat upp och ner för de 38 trappstegen till gamsen och sedan under jord i nära fyra decennier. Man kan i detta sammanhang fråga sig, varför man skall promenera 15 m uppför en trappa för att sedan åka ca 100 m ner under jord. Kunde man inte lika bra stiga in i hissen från markplanet? I yngre år betyder det kanske inte så mycket, men i äldre dar kan det vara nog så ansträngande, sade den gladlynte veteranen.

Den mesta av sin fritid har han tillbringat i ett hobbyrum på andra våningen i sin smakfullt inredda fastighet. Och där har besöken av goda vänner varit många. Det har likväl blivit tid över att sköta fem bisamhällen, som Andersson betecknar som en mycket rolig hobby. Några fritidsproblem kommer inte att existera för honom.

Gott kamratskap

Eric Engström
Nyvång

— Min vaggastod i Linneryd i Kronobergs län, berättar Eric Engström, 67, men tio år gammal blev jag skåning. 1919 fick jag anställning i Gunnarstorps gruva. Där stannade jag i fyra år, och sedan lockade Spetsbergen. Den utflykten gav inte, vad jag hade hoppats på, och efter något år bar det hem till Sverige igen. 1926 tog jag på nytt tjänst vid Höganäsbolaget med placering i Nyvångs gruva. Där har jag varit sprängare den längsta tiden av mina 38 tjänsteår vid Bolaget. Under årens lopp har givetvis arbetsförhållandena förbättrats, och särskilt uppskattade vi, att det blev bättre luftventilation under jord. En annan förändring var tillkomsten av batteri-drivna elektriska gruvlampor. Men nog gillade vi äldre gruvarbetare mera "göken", som vi kallade karbidlampan. Att jag hållit fast vid gruvarbetarejobbet, beror inte minst på det goda kamratskapet, säger den vitale veteranen.

Fritiden åt hemmet

Algot Hansson
Höganäs

— Jag är född i Ausås, men växte upp i Åstorp, där min fader hade ett litet lantbruk, berättar Algot Hansson, 67. Manbyggnaden, ett vackert korsvirkeshus, har för övrigt flyttats till museigården i Perslund, Åstorp.

Där finns också några inventarier från mina föräldrars tid. Modernäringen gav min första utkomst.

Anställningen vid Höganäsbolaget började 1919 i Gunnarstorps gruva, men innan året var slut, lockade åter jordbruket. Här var jag med ett års mellanspel i Höganäs gruva sysselsatt, tills jag 1925 definitivt återgick till Bolagets fabriksdrift. Efter en tid vid lastningen blev jag generatorskötare i rörfabriken, och så kom arbetslösheten i början av 1930-talet. 1933 återantogs jag som packare i järnsvampsverket och fortsatte vid förberedningen i den fabriken mina 44 tjänsteår ut.

Hansson bor sedan 1937 i eget hus, som tillsammans med trädgården gett sysselsättning nog för fritiden. Den har han sålunda ägnat helt åt hemmet.

"Gamsare" ett bra jobb

David Lundberg
Höganäs

— Jag är höganäspojke, född i den äldre byggnad vid Gruvtorget, där Höganäs musikkår har sina övningar, berättar David Lundberg, 67. Efter storstrejken 1909 började jag som 13-åring på gamsen vid Schakt Gustaf Adolf. Daglönen var då 75 öre. Sedan blev jag "dörrpojke" under jord och så småningom dragare. Mitt fortsatta jobb vid gruvdriften blev emellertid som "gamsare". Vi var 5—8 gruvarbetare, som alternerade i denna sysselsättning vid schakten Gustaf Adolf, Oscar och Sjökröna. Sedan 1936 har jag haft min sysselsättning vid fabriksdriften. Jag började som "sliglässare", ett tungt arbete för hand på den tiden. Så blev jag ugnssättare i järnsvampsverket. De sista av mina 54 tjänsteår var jag sysselsatt i tegellagret. Även om jag trivdes bra i järnverket, så var det ett friare jobb på gamsen.

R.E.

PERSONALNYTT

Tommy Bergdahl, civilingenjör, tillträdde den 1 september befattningen som chef för utvecklingsavdelningen för Eldfast produktion vid Höganäsbolaget.

Karl Bolinder har befordrats till förman i Experimenthallen, Höganäs.

Erik Hanes, ingenjör, anställdes den 1 nov. på Anläggningsavdelningen, Försäljningsavdelningen, Höganäs.

Erik Hellman är sedan årets början förman vid ugnssättningen i Bjuv.

Kjell Johansson har befordrats till brännmästare i Rörfabriken, Höganäs.

John Karlsson befordrades den 1 maj till förman i Klinkerfabriken, Skromberga.

Bertil Olsson heter nyanställda verkmästaren vid Transportkontoret, Höganäs.

Bengt Persson är nytillkommen förman i Specialtegel fabriken, Höganäs.

Hans Sonesson, kapten, anställdes den 1 nov. som chef för Kontorsserviceavdelningen, Höganäs.

John Svensson heter personalanställaren vid den nyinrättade anställningsavdelningen under Arbetsbyrån vid Höganäsbolaget.

Åke Åkesson befordrades den 1 maj till förman i Klinkerfabriken, Skromberga.

Paul E Matthews Jr, ingenjör, har anställts vid Hoeganaes Sponge Iron Corp., som chefsassistent på blandningsavdelningen. M. var tidigare forskningsingenjör vid Clevite Corporation.

Mr. Paul E Matthews, Jr., joined Hoeganaes Sponge Iron Corporation as Assistant Manager of the Mixing Department. Mr. Matthews holds a B. S. degree in chemical engineering and had recently been employed by Clevite Corporation as Materials Research Engineer.

George V Jurasov har anställts vid Hoeganaes Sponge Iron Corporation som kvalitetskontrollant. Han kommer närmast från Milano, där han varit konsult hos Industria Sinterizatti.

Mr. George V Jurasov joined Hoeganaes Sponge Iron Corporation as Quality Control Supervisor. He has just returned from Baranzate (Milano) where he was consulting with Industria Sinterizatti.

Previously, Mr. Jurasov had more than twenty-five years of experience at the Lionel Corporation.

Edwin A Bertsch, ingenjör, anställdes den 1 aug. 1963 som distriktschef för plattförsäljningen vid Hoeganaes Ceramic Corporation. Distriktet omfattar östra delen av För-enta Staterna.

Mr. Edwin A Bertsch joined Hoeganaes Sponge Iron Corporation August 1, 1963 as Regional Sales Manager, Hoeganaes Ceramic Corporation. Mr. Bertsch has an engineering background and eighteen years experience in sales and merchandising, which will be most beneficial in introducing Hoeganaes tiles to the eastern United States market.

"Brännpunktens" medarbetare har intervjuat bibliotekarierna vid folkbiblioteken på de platser i nordvästra Skåne, där Bolaget har sina anläggningar. Förutom att de ger lite historik redogör de för omfattningen av biblioteksverksamheten och skildrar, i vilken utsträckning våra anställda utnyttjar den möjlighet till fin avkoppling, som en bra bok ger efter dagens jäkt. Anteckningsvärt är att, fränsett heltidsanställd befattningshavare i Höganäs, så är alla de andra bibliotekarierna i sin dagliga gärning sysselsatta vid Bolaget. Biblioteksjobbet sköter de sålunda på fritiden.

— Ett industribibliotek är nödvändigt för ett företag, som vill följa med i utvecklingen och hävda sig i konkurrensen. Företagsledningen måste ständigt hållas à jour med senaste nyheter i teknik och forskning inom branschen. Resultatet blir då: Kvalitetsvaror. Hög produktion. Större köpkraft. Ökad efterfrågan. Högre levnadsstandard. Kortare arbetstid. Mera fritid. Fritidsproblem.

Ja, vad ska vi göra på en lång fritid? Vi kan naturligtvis sitta stilla och njuta av tillvaron i vårt vackra och toppmoderna hem. Vi kan köra ut med vår blänkande bil, om det finns någon plats, vi ännu inte sett. Kanhända vi har någon släkting eller bekant, som skulle acceptera ett besök så där i förbifarten.

Men det blir ändå fritid över. Under de långa vinterkvällarna, när vi inte har nånting att göra, då får vi lösa fritidsproblemet på annat sätt. Varför inte låna en god bok på biblioteket? På folkbiblioteket hemma förstås. Man kan faktiskt använda sin fritid på ett sämre sätt än att läsa god litteratur.

Den ger en fin avkoppling efter dagens jäkt. Och hör och häpna: det kostar ingenting! Vi har väl i allmänhet inte råd att köpa så värst många böcker, men tack vare folkbiblioteken står praktiskt taget varje års stora bokflod till vårt förfogande. Låt oss ta vara på denna förmån!

Detta uttalande gör fabriksarbetare Evald Johansson, i 18 år bibliotekarie i Bjuv och sedan 1924 anställd vid Bjuvsverken.

EN GOD BOK

ger fin avkoppling efter dagens jäkt

Hundskatt bland inkomsterna till Bjuvs sockenbibliotek

Bjuvs kommunbibliotek eller, som det hette från början, Bjuvs sockenbibliotek grundades den 20 oktober 1856 och började sin verksamhet den 1 november samma år, berättar Evald Johansson. Det förde en rätt tynande tillvaro fram till sekelskiftet. Inkomsterna bestod av låntagaravgift à 1:— kr. per år, hundskatt och små sporadiska kommunanslag. En del böcker och tidskrifter skänktes också till biblioteket. Litteraturen var därefter. En gammal kassabok från starten berättar om styrelsesammanträden och inköpt litteratur från början och en del år framåt. Boken är en verklig dyrgrip, och årsredogörelserna införs fortfarande.

År 1907 erhöles det första statsbidraget — 75 kr. i böcker — men efter 1929 utgick kontantbidrag. Böckerna stod undanstoprade i någon skrubbe eller något större skåp, och låntagaren expedierades genom en lucka i väggen. Endast folkskollärare anförtröddes skötseln av biblioteket ända fram till 1945, då jag övertog detsamma.

1949 sammanslogs kommun- och ABF-biblioteken. Det förra hade 2534, det senare 3302 band. Allan Andersson, som sedan 1939 förestått ABF-biblioteket, och jag själv har efter sammanslagningen skött biblioteket gemensamt. Andersson är chaufför vid Bjuvsverken, anställd 1923.

1952 fick vi äntligen ändamålsenliga loka-

ler i Bjuvs nya Folkets hus. Samma år kom genom kommunsammanslagning Norra Vrams filialbibliotek i Gunnarstorp med ca 2500 band att tillhöra Bjuv. Sedan ett par år har denna filial nya lokaler och dito inredning. Föreståndare där är F O Henriksson, 78, pensionerad gruvarbetare efter omkring 37 tjänsteår vid Bolaget. Han avgår på grund av sin höga ålder vid årsskiftet. Som ny föreståndare har utsetts Olle Lundgren, anställd vid Bjuvsverkens laboratorium.

Bokbeståndet var vid senaste årsskiftet 11780 band. Under 1962 var boklånen i Bjuv 15201, fördelade på 489 låntagare. Motsvarande siffror för Gunnarstorp var 1860 boklån och 78 låntagare. Vi skulle gärna vilja se flera låntagare bland Bjuvsverkens anställda, framhåller Evald Johansson till sist.

1948 blev vändpunkt för biblioteket i Hyllinge

Gruvarbetare Eric Nilsson, anställd vid Bolaget sedan 1920 med ett par avbrott under 1920-talets depressionstid och nu verksam i Schakt III i Bjuv, är sedan 1944 bibliotekarie för en underavdelning i Hyllinge till Åstörps köpings folkbibliotek.

Förslag till bildandet av ett folkbibliotek i V Broby socken framfördes 1911, meddelar Eric Nilsson. Biblioteket, vars angelägenheter skulle skötas av en på kommunalstämma vald styrelse, skulle fördelas på en huvudavdelning i Broby och en underavdelning i

"Brännpunktens" speciella skald, Evald Johansson, t.v., och Allan Andersson, bl.a. ledamot av Höganäsbolagets företagsnämnd, har i många år varit verksamma som bibliotekari i Bjuv. På andra sidan disken en flitig boklånare, byggnadsarbetare Hans Blomqvist.

Hyllinge. Biblioteket skulle inrymmas i skolans materialrum.

Skolan har under de gångna åren kostnadsfritt tillhandahållit lokaler för biblioteket. I Stiftelsen Åstorpsbostäders nya fastigheter i Hyllinge står från årsskiftet nya lokaler för biblioteket inflyttningsklara.

Även Hyllinge-avdelningen av ABF bedrev under några år biblioteksverksamhet. I deras bokbestånd ingick en del litteratur, som anskaffats av Arbetarkommunen. 1948 blev en vändpunkt, då en skolsal ställdes till förfogande, ny inredning anskaffades och ABF:s bokbestånd överfördes till folkbiblioteket.

1952 sammanslogs V Broby kommun med Åstorps köping. Detta betydde för biblioteket, att Broby-avdelningen indrogs och att Hyllinge-avdelningen blev en underavdelning till Åstorps köpings folkbibliotek.

Den första bokförteckningen, daterad 1914, innehåller 361 band. Nu utgör bokbeståndet 3 400 band. Förra året var boklånen 1 950 fördelade på 60 låntagare, varav ca hälften vid Höganäsbolaget anställda eller deras familjemedlemmar.

Gruvarbetare startade biblioteket i Nyvång

Bibliotekarien i Nyvång, förre gruvarbetaren och numera tegelbrännare *Sune Johansson*, ger följande skildring av "sitt" bibliotek:

— Någon gång senvintern 1922 samlades några gruvkarlar i Nyvång för att dryfta frågan att göra boken tillgänglig i något större sammanhang. De var samtliga ägare till något så ovanligt — åtminstone för gruv-

arbetare — som några böcker vardera. De beslöt att samla ihop dessa för utlåning, och det första, om än blygsamma Nyvångs-biblioteket var ett faktum.

För att kunna öka bokbeståndet, som uppgick till omkring 50 band, övervägande klassisk litteratur, av vilka några ännu finns kvar, fick låntagarna betala 10 öre per lån. Att den som skötte utlåningen var utan arvode ansågs som en naturlig tingens ordning.

Den första bibliotekslokalen var belägen i Folkets hus, där böckerna förvarades i ett gammalt klädeskåp. Senare hyrdes ett s.k. ovanrum i en av Bolagets bostadslägenheter, men efter en tid hamnade man på vinden till gruvans förråd, där böckerna höll på att förstöras av sot och damm. I dag förfogar biblioteket över förnämliga och vackra lokaler, inredda i gruvans gamla kontorsbyggnad, numera döpt till "Träffpunkten".

År 1925 övertog ABF biblioteket, som fick ett kraftigt uppsving. Föreståndare och bibliotekarie blev gruvarbetaren, sedermera generaldirektören i Statens avtalsnämnd, Karl Lindell. Den första egentliga katalogen upprättades av Lindell med sådan reda och korrekthet, att det väckte länets centralbibliotekarie V Edströms häpnad och beundran, när han för några år sedan fick se den. Han bad att få övertaga den som ett bevis på vad en självlärd man kan åstadkomma. Den var också skriven med en handstil, som väckt mångens beundran.

När Lindell 1928 flyttade från Nyvång, övertogs biblioteksjobbet av en annan gruvarbetare, Johan Olsson. I hela 18 år utförde

han ett mycket gott arbete. Han efterträddes av gruvarbetare Birger Svensson, och nu kan man säga, att bibliotekets glanstid kom. Bokbeståndet ökade från 1 700 till något över 3 000. Svensson är fr.o.m. 1952 ansvarig för storkommunens samtliga bibliotek och hel-tidsanställd sedan 1962.

— Själv började jag som en slags bokens lanthandlare och bibliotekets föreståndare vid kommunsammanslagningen den 1 januari 1952, med gruvarbete som huvudsyssa under 23 år till den 1 oktober 1962, då jag transporterades till Hyllinge-Verken som tegelbrännare, säger Sune Johansson.

Bokbeståndet uppgår i dag till 4 100 band. De omspannar de mest vitt skilda ämnen och kan anses fylla ganska högt ställda krav. Utlåningen har pendlat mellan 4 500—2 500 lån per år, den stora variationen beroende på utflyttning och de utländska medborgare, som numera till stor del utgör Nyvångs befolkning. Omkring 65 % av låntagarna består av bolagsanställda eller deras familjemedlemmar. Huvuddelen är dock barnen, inte minst utlänningarnas barn, som går i svenska skolor och som med förtjusning läser våra svenska ungdomsböcker.

Som avslutning berättar Sune Johansson, att han i samhället är känd av alla som "professorn", "ett epitet som jag sannerligen inte förtjänar, men likväl är kaxig för", säger han.

Försäljning av veckotidningar upptakten till Ekeby-bibliotek

1905 började några arbetare vid Skrombergaverken att sälja veckotidningar, och

Fru Ally Lannetoff, maka till tegelsättare Åke Lannetoff vid Bjuvs-Verken, utnyttjar ofta möjligheten att låna en bra bok i biblioteket i Gunnarstorp. Här kontrollerar bibliotekarien F O Henriksson ett boklån.

Gruvarbetare Eric Nilsson, som i närmare tjugo år haft hand om biblioteket i Hyllinge, granskar nyinköpta böcker. I bakgrunden väljer pensionerade gruvarbetaren Frans Persson, 80, nya böcker för hemlån.

förtjänsten härav använde de för inköp av böcker, berättar bibliotekarie Gösta Larsson. Detta var alltså början till biblioteket i Ekeby, som på 1930-talet övertogs av ABF.

1953 blev kommunen målsman, och biblioteket flyttade in i nya lokaler i kommunalhuset. Vid övertagandet förfogade biblioteket över knappt 1 000 band, sedan ungefär hälften av bokbeståndet gallrats bort.

Vid förra årets slut förfogade man över 3 514 band, varav 385 handböcker uppställda i lärummet. Under fjolåret uppgick utlåningen till 7 348 direkta lån, vartill kom 50-talet förmedlade lån av studielitteratur från Malmöhus läns centralbibliotek i Malmö. Bland Skrombergaverkens anställda finns 316 låntagare inklusive familjemedlemmar.

Under de närmast föregående åren har biblioteket ökat bokbeståndet med omkring 300 band årligen. För 1963 förfogar vi över 6 000 kr. till bokinköp och tidskrifter.

Larsson har varit anställd vid Skrombergaverken sedan 1936, i huvudsak på glasyravdelningen som handsprutare. Han blev bibliotekarie 1953 men hade varit knuten till ABF:s biblioteksverksamhet bl.a. som ledamot i biblioteksstyrelsen från 1946 och fram till kommunens övertagande av biblioteket.

Lokalfrågan stort problem för biblioteket i Höganäs

Ur Höganäs stadsbiblioteks 100-årsskrift (1862—1962) hämtar vi följande uppgifter om biblioteksverksamheten i Höganäs.

En av stiftarna var församlingens kyrkoherde (1859—1869) Nils Andersson-Laurin. Han hade arbetat sig upp från fattig torparpojke, och det var väl hans egen bildningskamp, som kom honom att inse betydelsen av ett bibliotek. I Stenkolsverkets styresman Johan Sjökrone, som satte många spår efter sig både ekonomiskt och socialt (se "Brännpunkten" 3—5/1957), hade Laurin en liktänkande. De båda diskuterade säkerligen biblioteksfrågan, innan den blev verklighet.

Om starten skedde vid ingången av 1862 vet man inte, men den 8 mars samma år fick biblioteket sitt första anslag, kr. 49:50 ur hundskattemedel. Hundskatten utgick med 3 kr. per hund, och därav fick biblioteket hälften, fram till 1919 den huvudsakliga inkomsten. Till samma år gällde också en 1871 införd låneavgift, hur stor är inte bekant.

Stenkolsverket skänkte då och då ett belopp för bokinköp. Det år 1903 bildade Höganäs-Billesholms AB lämnade fram till 1920 ett årligt anslag av 100 kronor. Sistnämnda år blev sockenbiblioteket församlingsbibliotek, som fick ett årligt anslag av 500 kronor. Samtidigt reducerades emellertid andelen i hundskattemedlen till en tredjedel.

När nöjesskatt infördes i Höganäs 1920, utgick ur dessa medel 1 500 kronor till biblioteket, som då även fick sitt första statliga anslag med 400 kronor. 1922 hade biblioteket en stat på ca 5 400 kronor. 1962 uppgick den till 65 200 kronor.

När Sjökrone tog initiativet till "Tivoli-

byggnaden" 1855, avsågs att här inrätta lokaler för bl.a. bibliotek. I vad mån denna tanke omedelbart förverkligades, vet man inte. Enligt en uppgift var biblioteket i varje fall 1872 inrymt i Ryds skola — nuvarande Höganäs Sparbanks fastighet. Troligen stannade biblioteket kvar där till 1899, då det flyttade till den ombyggda "Tivolibyggnaden", där biblioteket sedan dess haft lokaler.

Vid sidan av församlingsbiblioteket fanns sedan 1917 ett studiecirkelbibliotek. Egentligen var det från början arbetarkommunens bibliotek, men det övergick 1926 till ABF, inrymt i en liten förhall till Folkparken. I och med att heltidsanställd stadsbibliotekarie, Eric Nilsson, trädde i funktion, förverkligades 1949 en sedan länge diskuterad sammanslagning av de båda biblioteken. ABF överlämnade 11 000 band. 1960 överlät Logen Höganäs av IOGT omkring 500 band. Stadsbiblioteket förfogade vid senaste årsskiftet över ett bokbestånd på 30 054 band. Under fjolåret gjorde 1 317 låntagare sammanlagt 41 299 boklån.

Många personer har utfört betydande insatser inom biblioteksverksamheten i Höganäs. En bland många värd att omnämnas är framlidne bruksarbetaren N P Nilsson, som var bibliotekarie från 1919 till sin död 1942.

Lokalfrågan har alltid varit det stora problemet för biblioteket i Höganäs. I jubileumsskriften fastslår man avslutningsvis, att utan denna frågas snara lösning kommer biblioteket inte att kunna fylla den viktiga uppgift, ett sådant har i nutidens samhälle. Eg

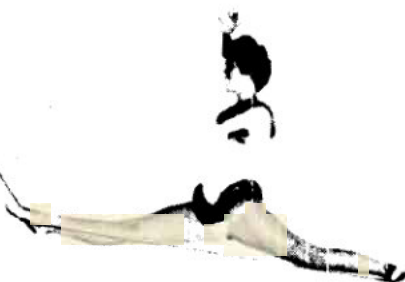
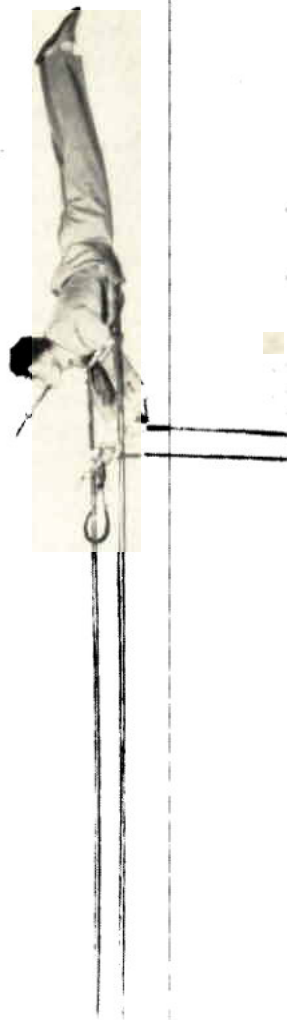
"Träffpunkten" kallar man den byggnad i Nyvång, f.d. gruvkontoret, där biblioteket nu har trivsamma lokaler. Och bibliotekarien, Sune Johansson, t.h., är i samhället känd som "professorn". Boklånaren på bilden är den i år pensionerade gruvarbetaren Eric Engström.

Ordföranden i biblioteksstyrelsen i Ekeby, Kurt Strand, t.v., hjälper ofta bibliotekarien Gösta Larsson i biblioteket de kvällar, detta är öppet för boklån. De har sin dagliga gärning som klinkersättare resp. glasysprutare vid Skrombergaverken.

TRIO HÖGANÄS

— goda Höganäs-ambassadörer

Höganäsbolagets produkter gör namnet Höganäs känt i stora delar av världen. Goda ambassadörer för vår stad är också "Trio Höganäs", en artistgrupp av världsklass, som nyligen avslutat ettårigt engagemang på Le Lido, Champs Élysées, Paris, en av världens finaste nattklubbar. Trions nummer är tandatletik i kombination med balansakt på slak lina. I anslutning till det på nästa sida omnämnda feladresserade brevet har redaktör Ragnar Engberg intervjuat truppens ledare, höganäsfödde Egon Larsson, som lade grunden till sitt artisteri i Höganäs Gymnastikförening och Frisksportklubben i Höganäs.

Egon Larsson, 36, är son till fabriksarbetare Ernst Larsson, som har något över 50 tjänsteår vid Bolaget, nästan alla i Rörfabriken. Där arbetade för övrigt Egon en "arbetslös" vinter. Han började annars förtjäna sitt levebröd som drejare. Sedan hösten 1956 ingår hans danskfödda fru Bende i artisttruppen, och tredje partnern Gert Karlsson, 30, kom med året före. Gert, vars fader Arvid Karlsson har 20 anställningsår vid Bolaget, var plåtslagare, innan han blev artist.

Då jag tog kontakt med Egon, fick han samtidigt broschyren över Höganäskoncernens verksamhet, också i tysk och engelsk version. "De var verkligen intressanta med en massa nyheter även för en gammal höganäsare", skrev han sedan i ett brev. "Den engelska broschyren är redan utlånad till en amerikanare, som var intresserad av 'sponge iron'."

Och så låter jag Egon själv berätta om trions historia och världsomspännande engagemang.

— Om Du skall ha hela Trio Höganäs' historia, börjar Egon, så skulle jag väl blanda in min förste gymnastikledare, för Du har väl inte glömt mina första "stapplande steg" som ynglingaavdelningens Benjamin? Så kanske har Du delvis skuld till att jag blev artist, i så fall — tack!

Gymnastik och frisksport grunden till artisteriet

Alltnog blev jag i Höganäs Gymnastikförening och Frisksportklubben tillsammans med Göthe Persson och Boris Bengtsson intresserad av artisteri. Vi tränade dagligen och siktade så smått på att bli artister. Men vi hade aldrig en tanke på att det så småningom

skulle bli vårt levebröd. Vi uppträdde i folkparkerna lördagar och söndagar under två år, innan vi 1951 kom med Furuviks Ungdomscirkus. I tre år turnerade vi med denna sex månader varje sommar.

Första utlandsengagemang I England var en mardröm

Vårt första utlandsengagemang blev en mardröm, då vi hösten 1952 kom till Billy Smarts Circus i England. Ingen av oss kunde ett enda ord engelska. Vi hade alla en aning hemlängtan, men redan nästa år ville vi ut igen. Då hade vi lärt oss lite engelska, som vi fick stor glädje av nästa vinter vid engagemang i Spanien, Portugal och Irland.

Idén till vårt artistnamn Trio Hoganas fick vi av vår tränare på Furuvikscirkusen. Vi tyckte förstas, att det lät lite underligt att uttala Höganäs utan ö och ä, men i utlandet passade det desto bättre. I Skandinavien heter vi emellertid fortfarande Trio Höganäs.

"Strandade" i Afrika

Gert kom med i truppen, sedan Boris hade tröttnat. Bende fick hoppa in, när vi var i Syd-Afrika (bröllopsresa!) på ett helt års

cirkusengagemang. Anledningen till inhoppet var, att Göthe blev sjuk och måste resa hem.

Efter Afrika blev det en fyra dagars blix-visit hemma i Höganäs. Med kort varsel fick vi nämligen nytt jobb i Afrika. Denna gången blev det på Guldkusten, där vi var, när landet blev självständigt, och sedan Ghana. Där hade vi oturen att bli "strandade" tillsammans med 20 engelska artister. Ingen ville ansvara för oss, sedan det visat sig, att folk inte var så intresserade av varieté där nere. Vi inackorderades hos privatfamiljer i två veckor, innan vår engelske agent hämtade oss i ett charterat plan. Det kostade honom över 30 000 kr, och själva förlorade vi 4 000 kr på den turen.

Sedan dess har det varit enbart framgång, även om vi inte har fått något till skänks. Efter Ghana åkte vi ett halvt år i Irland, sedan till Tyskland, Holland, Belgien, Frankrike, England och Spanien. Vi hann även med en månad i Öst-Berlin. Hela tiden arbetade vi på cirkus, teatrar, varietéer eller nattklubbar. Sista cirkussången gjorde vi 1957.

Den 27 april 1958 var en stor dag för oss. Då framträdde vi i den berömda Ed Sullivan TV Show i New York. Vi anlände dit ett par dagar tidigare och hann med bl.a. ett besök vid Höganäsbolagets dotterföretag i River-ton, där min kusin Fred vistades just då. Vi blev väl mottagna av alla gamla höganäsare där ute och inbjöds till en trevlig personalfest, som arrangerades just den dag, vi hälsade på.

Ett år i Australien

Efter en sommar i Skandinavien och en vinter lite var stans i Europa åkte vi till Australien våren 1960. En drömmresa med båt, som tog en hel månad från Genua till Melbourne. Efter 18 månader var vi hemma igen och hade då turnerat ett år i Australien i de större städerna Melbourne, Sydney, Perth, Adelaide och Brisbane. Vi hade även gjort en avstickare till New Zealand på fyra månader. På de långa båtresorna landade vi i många intressanta länder — Aden i Syd-Arabien, Djakarta i Indonesien, Ceylon i Indien och Singapore. Från Suez åkte vi en buss till Cairo, där vi bl.a. såg pyramider-na och red på kameler.

Ett par gånger har vi haft erbjudande från Jugoslavien, en gång till en cirkus och en gång till en varieté i Zagreb. Men då vi inte skulle kunna få ut pengarna därifrån, blev det ingenting av. Två erbjudanden från Ryssland har strandat av samma orsak.

TV-program i sju länder

Förutom i Ed Sullivan TV Show har vi medverkat i TV-program i London, Bryssel, Amsterdam, Baden-Baden och Köpenhamn, därstädes även i Tivoli. I februari var vi med i Paris TV för femte gången.

Den 12 december i fjol började vi på världsberömda Lido nattklubb i Paris, utan tvekan ett av världens finaste nattställen.

Artister emellan brukar det sägas, att det är lika svårt att få jobb på Lido som att vinna högsta vinsten i ett lotteri.

Under ett år har vi där gjort ett framträdande om dygnet kl. 1.30 på natten.

När detta nummer av "Brännpunkten" utkommer, befinner vi oss i Milano för medverkan i ett TV-program. Den 20—29 december är vi i Bryssel på en cabaret, varjämte vi deltar i ett TV-program.

På julafton jobbar vi två gånger i Bryssel och senare på natten en gång i Antwerpen. Så vår traditionella risgrynsgröt får vi nog

först tidigt juldagen. Vi har aldrig missat "gröden", oavsett var vi befunnit oss.

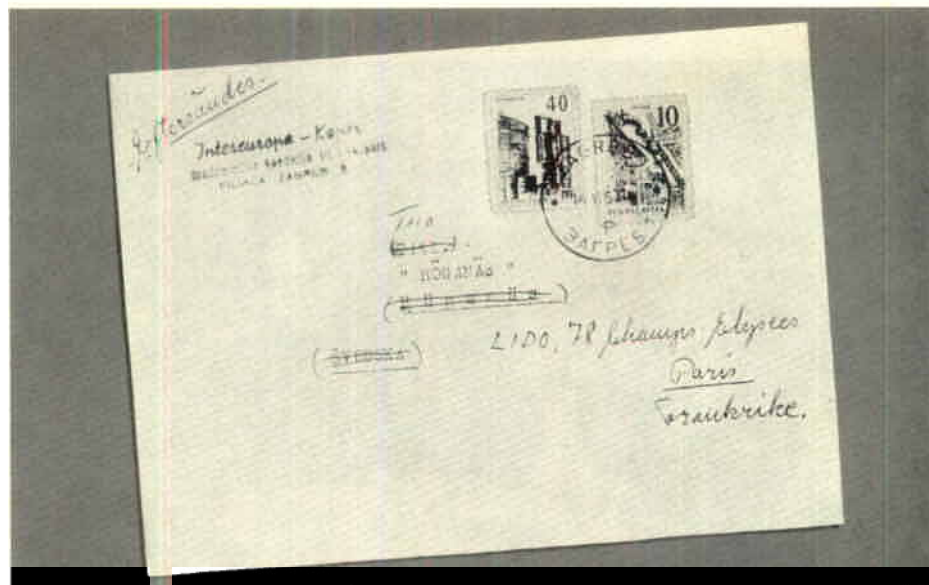
I början av januari skall vi tillbaka till Paris för 3—4 veckors framträdande på den största varietén där — Olympia Music-Hall. Månaden efter bär det av till Monte Carlo och Cannes samt troligen till Nice för några veckor. Så hoppas vi på Höganäs i mars. Sommaren blir med all säkerhet i Schweiz och Italien.

Den sympatiska höganäsartisten framhåller till sist, att Trio Höganäs' nummer f.n. är det enda i sitt slag i världen.

Ege

"Trio Höganäs" är en "charmig" artistgrupp. Här "charmar" söta fru Bende Gert, t.v., och maken Egon.

Brev på villovägar

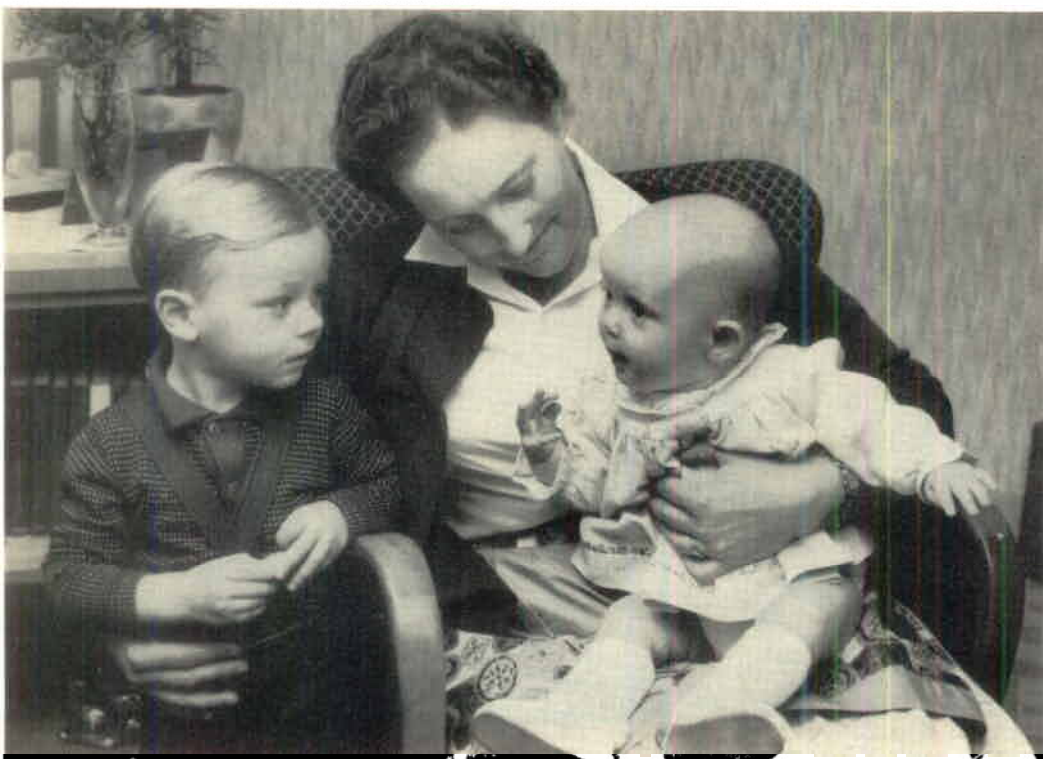
Från speditiönsfirman Intereuropa-Koper i Zagreb, Jugoslavien, anlände i början av juni ett brev till postkontoret i Höganäs med adressen "Titl. 'HÖGANÄS', Höganäs". En posttjänsteman trodde, att försändelsen var avsedd för den välkända artistgruppen "Trio Höganäs", som vid tillfället hade engagemang på den världsberömda nattklubben Le Lido i

Paris. Brevet eftersändes sålunda dit. Då truppens ledare, höganäsfödde Egon Larsson, konstaterade, att ineliggande försändelse var en avsändningsinstruktion från den jugoslaviska speditiönsfirman till Höganäsbolaget på en leverans från företaget, returnerade han omgående brevet, som kom den rätta adressaten tillhanda endast fem dagar försenat. En god service!

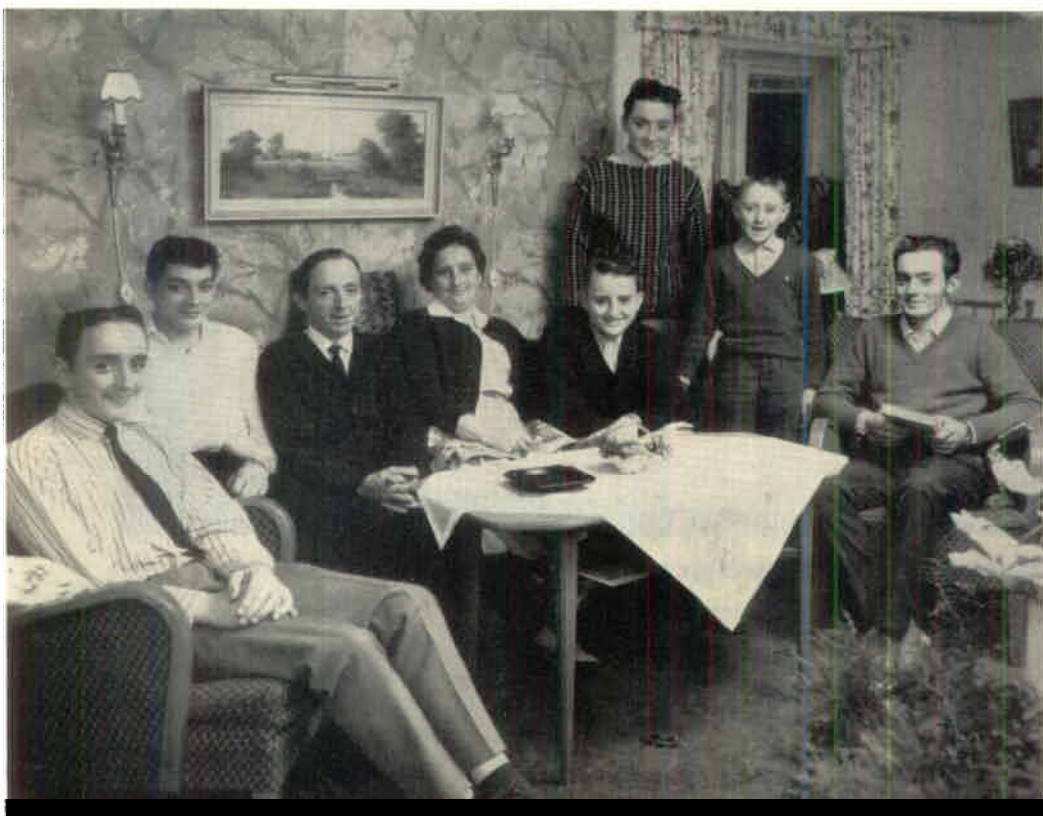
R.E.

Förvärvsarbetande sexbarnsmamma

i en trivsamt Skromberga-familj

Fru Iris, som fostrat sex duktiga pojkar, kan glädja sig åt två barnbarn. Pia, fem månader, och Björn, tre år, lycks trivas hos farmor.

Det har varit ett långt uppehåll i "Brännpunktens" husmorslotteri, men nu har vi haft en ny dragning. Lotten föll denna gång på fru Iris Jönsson, maka till lagerarbetare Ture Jönsson vid Skrombergaverken.

Hur kan en sexbarnsmamma få tid över för förvärvsarbete? Vi ställde frågan till fru Iris Jönsson, under ett tiotal år städerska och sedan ett par år heltidsanställd som tunnelugnsättare vid Skrombergaverken.

— Nu möter det inga svårigheter, men när pojkarna var små, kunde det vara nog så påfrestande, säger fru Iris. Äldst i brödraskaran är Tore, 22, och sedan kommer Nisse, 20, Bo, 18, Bengt, 16, Bertil, 13, och Olle, 10. Mitt arbete som städerska började inte, förrän min man hade slutat sin arbetsdag. Han fick med hjälp av de äldsta pojkarna göra undan en del sysslor i hemmet under min bortavaro. Men mycket återstod naturligtvis för mig vid hemkomsten. Jag har alltid strävat efter att hålla pojkarna hela och rena. Det har varit att laga och stoppa. Och vi har ju inte alltid haft nylonstrumpor.

För att klara det hela har min man och jag sett oss om efter extraarbete. I många år har vi haft ett par tunnland betor att sköta. Ture var ett par år vaktmästare på idrottsplatsen, och de äldsta pojkarna hjälpte honom.

1945 skaffade vi oss en egen fastighet, som vi sex år senare bytte mot en annan. Det kostar att riva i gamla hus. Om min man inte hade lyssnat till dålig rådgivning, kunde vi ha byggt ett barnrikehus. Det skulle ha gått lättare att klara ekonomiskt. De äldsta pojkarna, som är mycket händiga, har hjälpt far med reparationerna av huset. Ett par av dem har kört ut med tidningen Nyheterna. Vid dålig väderlek har jag fått hoppa in och avlösa dem.

Tore och Nisse har flugit ur boet och bildat egna hem. Och så har jag fått två rara barnbarn. Storebror arbetar vid Öresundsvarvet i Landskrona. Nisse är anställd som stensortare vid Bolaget, där Bengt har börjat i snickeriavdelningen. Bo har anställning vid Stenströms Skjortfabrik i Hälsingborg, och de två yngsta är ännu i skollådern.

Pojkarna har olika fritidsintressen. Nisse har varit aktiv fotbollsspelare i Skromberga GIF, Bo trakterar dragspelet och trumpeterna, medan Bertil tillbringar all fritid i Ekebys

Ture och Iris Jönsson omgivna av söner. Fr. v. Bo, Tore, pappa och mamma, Bertil, Bengt, Olle och Nisse.

nya, fina gymnastikhus. Det är bordtennis och handboll, som lockar. Olle har deltagit i ungdomsbrottning, och fåglar är ett annat intresse för honom. Han har många fågelholkar i trädgården.

Här slutar fru Iris. Vi tillägger, att i familjekretsen tronar pappa Ture i centrum, berättigt stolt över sönerna. Själv har han arbetat vid Skrombergaverken i 33 år, de senaste tjugo vid styckegodsavdelningen. Liksom sin

fru trivs han med jobbet, och båda framhåller, att de har trevliga arbetskamrater. Trivsel och förnöjsamhet föreföll att vara kännetecknet på hela familjen Ture Jönsson.

Ragge

Hör nu riktigt noga på vad jag ska säga,
för det är så mycket, mycket vi ska greja,
nu när det blir Jul, förstår du lillebror.
Inte du men jag, för jag är nästan stor.

Men det är nånting som bara du kan göra;
att ej gå i vägen och att inte störa
mor och mej förrän julaftons kväll.
Innan Jul så är det bäst att vara snäll.

För sen kommer tomten bums på fläcken
på julafton med den stora julklappssäcken.
Är den full, så har du alltid större hopp,
ifall han nu orkar med tre trappor opp.

Men jag tycker inte du är stygg, du lille,
och jultomten ska ju va' en hygglig kille,
så jag tror minsann, att jag kan trösta dej
med att första klappen blir en skojig grej.

Hör du lillebror, du kanske ej förstår 'et,
men vi kan ej vara änglar hela året,
bara för att vi till nästa Jul ska få
så'na saker, som barn måste ha ändå.

Men jultomten har så bråttom med paketer,
att han glömmet vad de stygga barnen heter.
Han är gammal, ser du, och det är nog tur.
Inte för oss två, men andra, eller hur?

Tomten är en farbror, som du inte känner,
men julafton blir ni säkert goda vänner.
Skulle du bli rädd ett lite, lite grand,
får du gärna hålla storasysters hand.

Jag har träffat farbror tomten flera gånger.
Han har gett mej många juleklappskartonger.
En gång satt jag till och med på tomtens knä,
men tro inte jag var rädd ett dugg, nåhå.

Var nu inte blyg, nej håll dej framme bara;
jag ska stå bredvid, om du ej själv kan klara
alla små och stora klappar med ditt namn,
för du har ju en sån liten, liten famn.

När sen tomten sagt God Jul och slutat prata
och ska ut till andra barn här i vår gata,
tackar du och hälsar hem till totemor,
för då tycker tomtetar om lillebror.

EVALD JOHANSSON

Det bästa hos människan...

Det ligger ett stort ansvar på den som skaffar sig hund, säger Gustav Westerholm, ordförande i Höganäs Brukshundsklubb. Klubben är endast tio år gammal men bedriver en mycket livlig verksamhet med 43 medlemmar. "Brännpunktens" medarbetare har intervjuat ett par av dem.

Vi tog först kontakt med brukshundsklubbens ordförande sedan starten, Gustav Westerholm, tidigare gruvarbetare under 45 år men numera "vägmästare" i våghuset vid Mölleporten.

— Mitt intresse för hundar ökades, sedan vi bildat brukshundsklubben, berättar Gustav Westerholm, samtidigt som min fritid därigenom fick ökad behållning.

Brukshundsklubbens verksamhet är helt hobbybetonad och präglad av idealitet. Medlemmarna svarar bl.a. själva för sina kostnader vid tävlingar. Här vill jag ha sagt, att vårt mål inte enbart är att fostra tävlingshundar. Naturligtvis gläder vi oss åt om någon husse eller matte kommer så långt i dresstyren med sin hund, att denna kan hävda sig i tävlingssammanhang. Men behållningen för våra medlemmar anser jag vara, att de kommer ut i skog och mark i sällskap med sina hundar och lär dem lydnad. Den som försummar detta, bör inte vara hundägare. Det ligger ett stort ansvar på den som skaffar sig en hund.

Något om hundar och hundsport

Många har den föreställningen, att vi endast sysslar med stora brukshundar. Detta är felaktigt. Alla hundägare är välkomna, antingen de har en stor eller liten hund, antingen det är en rashund eller inte. Och jag kan försäkra, att det är en rolig hobby, framhåller Westerholm.

Schäfern Balder duktig spårhund

Stolt över sin hund har Kjell Olsson, förmän i järnsvampsverket, all anledning att vara. Det är en tysk schäfer, som lystrar till namnet Balder, men som egentligen är stambokförd i Svenska Kennelklubben som Franzeilex.

Gustav Westerholm har som ordförande i Höganäs Brukshundsklubb från starten för tio år sedan gjort en betydande insats inom hundsporten. I sin dagliga gärning är han numera "vägmästare" vid fabriksdriften efter 45 år i gruvan.

Kjell Olsson med sin segerrike schäfer Balder. I bakgrunden en föredömlig hundkoja.

Fru Anna Engström och Bonny med Höganäsbolagets vandringspris.

— Balder, som är fyra år gammal, tävlar som spårhund i segrarklassen, berättar en stolt husse. Där har den varit framgångsrik i hård konkurrens. Det blev andra pris i årets svenska mästerskap bland 40 tävlande hundar. Men den gången blev nog Balder lurad på segrarplatsen. Två år i följd har han blivit skånsk mästare.

I den fina prissamlingen från tre års tävlande finns vackra troféer, bl.a. vandringspriset i skånska mästerskapet, två inteckningar, Lockarpsbagarens vpr., två inteckningar, Sjöcronakioskens vpr., en inteckning, och Scharlings vpr. som ständig egendom.

Vid intervjubesöket fick jag se Balders nya, fina koja. På detta område syndar många hundägare, säger Olsson. Balders koja är glasullsisolerad. Den har ett särskilt sovrum med korkmatta på golvet och med en mellanvägg avskilt från "matrummet". Matluckan sitter så högt, att drag in från marken är uteslutet. Här bör Balder kunna trivas och samla sig till nya framgångar på tävlingsbanan.

Bonny tog inteckning i Bolagets vpr.

Bland jubileumspresenterna, då brukshundsklubben den 23 mars 10-årsjubilerade, fanns ett vandringspris, skänkt av Höganäsbolaget. Den första inteckningen i detta tog hunden Bonny, tillhörig familjen Nils Engström med fru Anna som förare.

Vid mitt intervjubesök stannade jag något

Höganäsverken segrade i de lönade Gruvspelen

För tio år sedan pånyttföddes de s.k. gruvspelen i form av trekampstävling omfattande fotboll, skytte och varpa mellan de anställda vid Höganäsbolagets verk i nordvästra Skåne. Ett första vandringspris, för vilket det fordrades tre in-teckningar för att bli ständigt egen-dom, fick sin slutliga hemvist i Skromberga 1957. När ett nytt pris uppsattes följande år, enades man om fem in-teckningar för slutse-gern. Denna ligger nu inom räckhåll för Hö-ganäsverken, som i årets tävling triumferade för fjärde gången.

Höganäs och Skromberga står sedan star-ten som huvudkonkurrenter. Fotboll har va-rit höganäsarnas starkaste gren, medan Skrombergaverken dominerat i varpa. Och så har skytte varje år kommit att fälla ut-slaget. De senaste åren har höganässkyttarna visat "kanonform", vilket sålunda blivit av-görande i tävlan om Gruvspelens vandrings-pris.

Sedan ett par år deltagar Findus och Svets & Smide i Bjuv i fotbollsserien. Höganäs-verken är representerade av två lag, av vilka lag II — tjänstemännen — triumferade i årets tävling enligt följande serietabell:

Höganäs II	10	8	0	2	28—16	16
Höganäs I	10	6	2	2	37—24	14
Bjuvsverken	10	5	2	3	9—12	12
Svets & Smide	10	3	1	6	9—15	7
Findus	10	3	0	7	13—15	6
Skrombergaverken	10	2	1	7	4—18	5

Serien har förryckts genom allt för många "walk over"-matcher. Anmärkningsvärd är Skrombergaverkens jumboplacering, men på den kanten utlovas bättre taktik till nästa år.

I varpaserien deltog Skrombergaverken och Bjuvsverken med vardera två lag. Slutplace-ningen framgår av följande tabell:

Skromberga II	8	7	1	212—129	14
Skromberga I	8	6	2	220—135	12
Höganäs	8	5	3	154—143	10
Bjuv I	8	2	6	126—192	4
Bjuv II	8	0	8	89—202	0

Varpamästare 1963 blev som framgår av notis på annan plats på sportsidan truckföra-re Gösta Hillman, Skromberga.

För grenen skytte har i spelen tidigare rä-knats endast resultaten från Koncernskjutning-en. Fr.o.m. i år medräknas resultaten från tävlingarna om "Silverpokalen" och "Tenn-stånkan". Höganäsverken segrade i båda des-sa tävlingar, och med andraplacering i Kon-cernskjutningen efter Höganäspäst blev det sålunda klar höganässeger i skytte i Gruv-spelen. Lägges därtill segern i fotboll och andra plats i varpa, så togs alltså in-teckning-en i vandringspriset överlägset av Höganäs-verken.

Gösta Hillman i Skromberga varpamästare utan konkurrens

En individuell mästerskapstävling i varpa startades 1961 inom Höganäsbolaget, där den-na sport introducerades som en gren i de s.k. Gruvspelen sju år tidigare. Varpakastarna vid Skrombergaverken har med undantag för premiäråret dominerat denna tävling, och Gösta Hillman försvarade i år för tredje gången i följd titeln Höganäsbolagets varpa-mästare.

Mästerskapstävlingen i Höganäs den 22 augusti räknade fjorton deltagare. För de två

bästa noterades sämre resultat än i fjol, men de sex närmaste hade bättre notering än föregående års "trea".

Gösta Hillman segrade på 1 057 cm, och sedan följde skrombergakastarna Egon Olsson 1 338 cm, Hans Kvist 1 446 cm, Egon Trärup 1 453 cm samt Hugo Rosberg 1 545 cm. Närmast på prislistan kom höganäsarna David Carlson 1 850 cm och Hans Högestam 1 928 cm. Bjuvsverken var representerat med fyra kastare.

Höganäsverkens tjänstemannalag segrade i Gruvspelens fotbollsserie. Här lagets "mäs-terskytt", ingenjör Sigvard Andheden, med vandringspriset.

Forts. fr. föreg. sida

tveksam inför ett anslag på grinden: "Var-nings för hunden"! I dörren möttes jag av en livlig, svart schäfer, som emellertid snabbt lystrade till mattes "plats"!

— Bonny är inte farlig, sa' fru Anna, snarare själv lite rädd. Sedan jag i våras gick med i brukshundsklubben, har Bonny, som är 16 månader gammal, blivit allt lugnare.

Min man har under 42 år vid "lilla banan"

och sedan som brännare i fabrik VIII med skiftesarbete ofta jobbat under veckosluten. Det är inte många söndagar, som jag inte i sällskap med Bonny besökt brukshundklub-bens stuga, som för övrigt Höganäsbolaget medverkat till, i Lerbergsskogan. Det har för egen del varit stimulerande att komma ut i naturen, och Bonny har undan för undan till-godgjort sig dressyren. Nog var jag glad, när

han i appellklassen tog hem Bolagets vackra pris, sade matte.

Bonny och jag blev så goda vänner, att han vackert räckte tass, när jag tog adjö. Någon har sagt "att det är roligt med en hund, men det är roligare med en lydig hund". Och brukshundsklubbens medlemmar instämmer nog med Fridolf Rhudin, "att det bästa hos människan är hunden".

Eg.

Pricksäkre Gunnar Thornblad

Höganäsbolagets mästerskytt

Årets mästerskytt inom Höganäsbolaget korades den 28 september på Kullens Skyttesällskaps bana för sjätte gången. Man började 1958 med denna tävling, och de två första åren erövrade höganäsaren Gunnar Thornblad titeln. Tre gånger i följd blev sedan skyttekamraten Bertil Gustavsson mästare, men nu bröt Gunnar Thornblad dennes segerrad.

För kvalificering till mästerskapstävlingen gäller att i någon av årets tävlingar ha uppnått 140 poäng. Av sexton berättigade skyttar ställde tio upp med följande resultat för de sex finalisterna:

1) Gunnar Thornblad, Höganäs, 287 p., 2) Tommy Thornblad, Höganäs, 273 p., 3) Bertil Gustavsson, Höganäs, 271 p., 4) Magnus Håkansson, Skromberga, 271 p., 5) Åke Lannetoft, Bjuv, 261 p., 6) Lennart Kårmark, Skromberga, 253 p.

Höganäsbolagets "korpare"

hade hellyckad pristräff

Höganäsbolagets korpidsrottsmän med damer hade den 9 november traditionell årsavslutning med prisutdelning, denna gången på Hotell Schweiz i Höganäs. Det blev en hellyckad pristräff i kamratskapets och glädjens tecken.

Redaktör Ragnar Engberg kunde som Bolagets representant hälsa närmare hundra-talet deltagare från verken i Höganäs, Bjuv och Skromberga samt från dotterföretaget Höganäsplast i Lomma välkomna till bords.

I anslutning till prisutdelningen, som för-

Höganäsplast i Lomma triumferade för andra året i följd i koncernskjutningen. En av seger-skyttarna, 17-åriga verkstadsleven Hans Björkman, visar i sällskap med pappa Oscar, förman vid dotterföretaget, uppenbar glädje vid mottagandet av vandringspriset på pristräffen i Höganäs.

rättades av fru Gurli Engberg, redogjorde red. Engberg för årets idrottsliga verksamhet inom företaget, den hittills livaktigaste. Under kvällen blev han själv föremål för hyll-

ning av korpidsrottsmännen, som överlämnade en minnessak och blommor. Och så roade man sig festligt, bl.a. med dans till tonerna av Kailes orkester.

Ege

En furste i ett land långt, långt borta i öster skulle en gång för mycket, mycket länge sedan ta emot en uppbörd av skatt, som hans fogdar hade indrivit. Fogdarna hade just anlånt och börjat sätta sig var och en vid den säck med guldmynt, som skatteuppbörden bestod av, då det kom till furstens öron, att en av fogdarna var en bedragare. Han hade nämligen filat av precis ett gram från varje mynt i sin säck men så skickligt, att bedrägeriet inte kunde upptäckas med blotta ögat. Fursten beslöt nu att väga mynten i de olika säckarna för att komma underfund med vilka

mynt som var lättast och därigenom kunna avslöja bedragaren. Men på detta sätt skulle han kanske behöva göra många vägningar, om han nämligen hade oturen att inte påträffa de "behandlade" mynten i någon av de första säckarna. Han funderade en stund och kom så på en metod, enligt vilken han tog ett visst antal mynt ur varje säck för att sedan bara en enda vägning fastslå, i vilken säck de förfalskade mynten låg. Hur bar han sig åt? Man får anta, att vägen var så känslig, att den kunde väga på ett gram när. Alla mynt vägde från början lika.

Ja, så lyder julproblemet den här gången. För att lösa det behövs, förutom en del finurlighet, bara kunskap i de fyra enkla räknesätten. När Ni har kommit på lösningen, tycker Ni, att det hela var mycket enkelt.

Sänd in Edert svar i ett kuvert, märkt "Ett julproblem" och ställt till Red. för "Brännpunkten", Höganäs, så att vi har det senast den 15 jan. 1964. Denna gång vinkar fem priser på 50, 40, 30, 20 och 10 kr., och tävlingsresultatet får Ni veta i nästa nummer av "Brännpunkten". Lycka till!

SUMMARY

THE FACTORY INAUGURATION, which took place on October 21st at Höganäs, was characterized as the symbol of a new epoch within the Höganäs Company. 400 guests from at home and abroad with Governor Gösta Netzen in the lead took part in a well arranged celebration which, in addition to viewing of the new plants for manufacturing sponge iron, iron powder and special refractory bricks, included a "flying lunch" served by SAS Catering with the help of air force cateresses.

The company Chairman, Gösta Liedberg, welcomed the guests, and the description of the company's large investment programme of \$ 32 million by Managing Director Olov Herneryd served as an introduction to the viewing of the new plants.

An impressive daylight firework display was set by Governor Netzen at the close of his speech. The 110 year old Höganäs Band greatly contributed to the occasion, and each guest received a specially minted souvenir medal of sintered iron.

HANDÖLS TÄLJSTENS AB is a subsidiary of the Höganäs Company in north Sweden, which mines soapstone for use as fine or coarse powders in the manufacture of roofing felts, also for the production of stoves and open fireplaces. Soapstone is also sold to the woodpulp industry for use in alkali recovery furnaces. In addition the closely related olivine is mined, which is used as a replacement for quartz sand in foundries. It can also be used as manure, thanks to its high magnesium content.

THE EMPLOYEES OF THE HÖGANÄS COMPANY make good use of the chance to borrow books from the public libraries in the places where the company has its works. The report explains that the librarian's job is performed by company employees in their spare time.

"TRIO HÖGANÄS" is a group of artists who, with a suspense-filled act — teeth acrobatics combined with a slack line balancing act — tour the whole world. They can be counted as good ambassadors of Höganäs.

"GRUVSPELEN" THE MINE GAMES — a sports league three-sided competition between the employees in the Höganäs Company, resulted in a victory for the Höganäs works this year.

The years team sports within the group have been livelier than ever. The traditional end of term prize-giving with 100 participants, including ladies, was filled with a pleasant and friendly atmosphere.

A HEARTY THANKS TO ALL FELLOW WORKERS in the Höganäs group is given by Director Herneryd in an enclosure in this issue, which runs as follows: During 1963 a considerable part of our large investment programme has been completed. Many new plants are being started up. For all the energetic work and good contributions during 1963 I tender a hearty thanks to all fellow workers in the Höganäs group. During the coming year, for our mutual interest, it is essential that we get the new, and the older, rationalized plants to produce together the maximum in quantity and quality at a lower cost than before. Let this be our aim for 1964!

In expectation of continued good cooperation, I wish all fellow workers in the Höganäs group.

*A Happy Christmas and
A Prosperous New Year*

ZUSAMMENFASSUNG

ALS SYMBOL EINER NEUEN EPOCHE in der Höganäs-Gesellschaft kann man die Einweihung der neuen Fabriken bezeichnen, die am 21. Oktober in Höganäs stattfand. 400 Gäste vom In- und Ausland mit dem Herrn Regierungspräsident Gösta Netzen an der Spitze nahmen an den wohlgeordneten Feierlichkeiten teil, die außer aus der Demonstration der neuen Fabriken für Eisenschwamm, Eisenpulver und feuerfeste Spezialsteine auch aus einem "Fliegerfrühstück" bestand, das von der SAS Catering mit Hilfe von Mitgliedern der freiwilligen Fliegerfrauenschaft serviert wurde. Der Vorsitzende des Aufsichtsrats, Herr Gösta Liedberg, hielt eine Begrüßungsansprache, und der Generaldirektor des Höganäs-Konzerns, Herr Olov Herneryd, ging in seiner Rede auf das große Investitionsprogramm von zirka DM 123 000 000 ein, wobei er gleichzeitig den Rundgang durch die neuen Fabriken, der nun folgen sollte, vorbereitete und beschrieb. Darauf hielt Herr Regierungspräsident Netzen die Einweihungsansprache, die mit einem großartigen Tagesfeuerwerk abgeschlossen wurde. Das 110 Jahre alte Höganäs Musikcorps spielte fleißig zur Unterhaltung der Gäste. Eine besonders für diese Gelegenheit aus Höganäs Eisenpulver geprägte Erinnerungsmünze wurde an sämtliche Teilnehmer überreicht.

HANDÖLS TÄLJSTENS AB ist eine in Nordschweden belegene Tochtergesellschaft der Höganäs-Billesholms AB. Dort wird

Speckstein im Tagebau gefördert, aus dem man Steine für Ofen und Kamine macht und den man zu Gries und Mehl für die Herstellung von Dachpappe mahlt. Speckstein wird auch als Sulfatstein in der Zelluloseindustrie gebraucht. Außerdem gewinnt man in Handöl das verwandte Mineral Olivin, das bei der Herstellung von feuerfestem Material, besonders feuerfesten Steinen, Verwendung findet. Olivin wird auch anstatt Quarz als Formsand in Gießereien benutzt. Auf Grund des hohen Gehalts an Magnesium kann Olivin auch als Kunstdünger verwendet werden.

DIE ANGESTELLTEN der Höganäs-Gesellschaft nützen die Leihbibliotheken an den verschiedenen Orten, an denen die Gesellschaft ihre Fabriken hat, gern und fleißig aus. Wie aus dem Bericht hervorgeht, betätigen sich Arbeiter unserer Fabriken während ihrer Freizeit als Bibliothekarien.

DAS "TRIO HÖGANÄS" ist eine Artistengruppe, die mit einer einzigartigen Seiltanznummer um die Welt reist. Die Mitglieder des "Trio Höganäs" sind wirklich gute "Höganäs Ambassadeure".

DEN SIEG IN DEN "GRUBENSPIELEN", einem sportlichen Dreikampf unter der Belegschaft der Höganäs-Gesellschaft, trugen in diesem Jahr die Höganäser davon. Die Aktivität unserer Sportsleute war 1963 größer als je zuvor. Der traditionelle Jahresabschluß mit der Verteilung der Preise wurde von zirka 100 Teilnehmern mit Damen in aller Gemütlichkeit gefeiert.

SEINEN HERZLICHSTEN DANK spricht Herr Direktor Herneryd in einer Beilage zu dieser Nummer an die gesamte Belegschaft des Konzerns mit folgenden Worten aus:

Im Jahre 1963 wurde ein wesentlicher Teil unseres großen Investitionsprogramms verwirklicht. Viele neue Anlagen werden gerade in Betrieb genommen. Für alle Bemühungen und die energische Arbeit in diesem Jahr möchte ich der gesamten Belegschaft des Höganäs-Konzerns meinen allerherzlichsten Dank aussprechen. Während des kommenden Jahres müssen wir im Interesse aller dafür wirken, daß die Produktion sowohl in den neuen Fabriken als auch in den älteren, rationalisierten Fabriken ein Maximum an Quantitäten erreicht, und zwar in Qualitäten, die höher, und zu Kosten, die niedriger sind als bisher. Laßt uns dies als Ziel für 1964 aufstellen!

Ich hoffe auch in Zukunft auf eine gute Zusammenarbeit und wünsche allen Mitarbeitern im Höganäs-Konzern

*eine fröhliche Weihnacht und
ein gutes neues Jahr!*

HÖGANÄS